

09903

VESTNIK

NOTICIERO

XXX

4-5-6

1979

VESTNIK slovenskih domobrancev in drugih protikomunistov je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. — Izdaja ga konzorcij. Ramón Falcón 4158, 1407 — Buenos Aires. — Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Edición y redacción: Ramón Falcón 4158,
Sucursal 7, 1407 — Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans.
Ovitek: arh. Jure Vombergar.

Tiska: Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina
Registro de la Propiedad Intelectual No. 1.333 625 (22. 6. 1976)

VSEBINA: Naši junaki (V. Kos) — Velikonočno pismo mrtvih (K. Mauser) — Lesorez B. Remčeve — Teharje, in še stojite? (v priredbi Z. Simčiča) — Velikonočno pismo domov (K. Mauser) — Igral sem na tiho veselje (V. Kos) — Junijske misli (A. Gošar) — Dr. Cigan in Črna roka (M. B.) — Derecho a la vida — Naši jubilaranti — Društvene vesti — Pisma uredništvu — V spomin — Brali smo in pripominjamo — Darovi.

VESTNIK NOTICIERO SLOVENSКИH DOMOBRANCEV IN DRUGIH PROTİKOMUNISTOU

4-5-6

APRIL-MAJ-JUNIJ

Naši junaki

Kje naših junakov prah počiva,
mi ne vemo.

Mi še ne smemo vedeti.

A sonce ga v zlati prah spreminja
dan za dnevom.

Mesec ga v težo posrebrí.

Kje mrtvi junaki zdaj živijo,
dobro vemo.

Tam, kjer žarijo, ni več zla.

A tisti, ki Zlo jim dela zlo dejanje
vredno,

Jezus, kako se brez zemljá!

Aj, praznične strune,
tudi to zapojte duši:

da nas junaki čakajo!

Saj isti nas jezik
v slovnico ljubezni druží,
z zvesto krvjo zapisano.

1977

Vladimir Kos

Velikonočno pismo mrtvih

Morda zadišal ogenj bo do nas...
Velika noč je, mi smo sami...
Morda nas pritrkavanje le zdrami,
da pridemo čez noč obiskat vas.

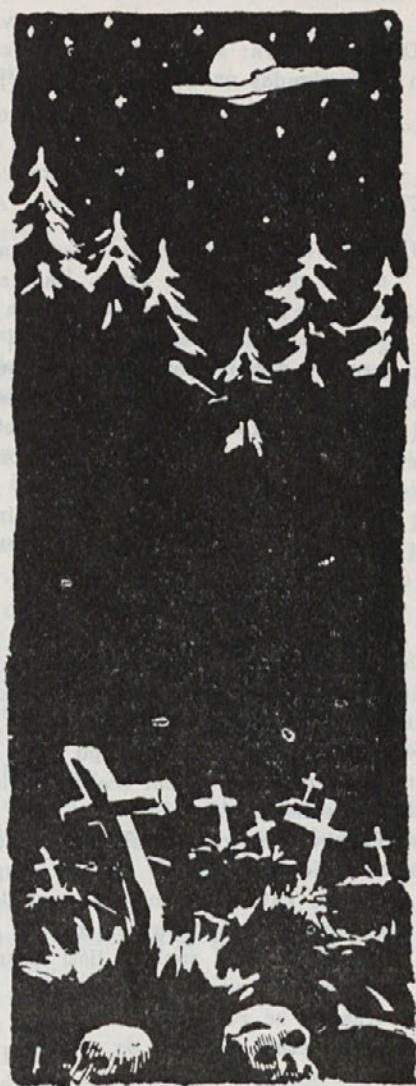
Naš grob je daleč, sto nas tu leži,
sto mladih nas tu v prsti sanja,
nad nami divja roža se poganja,
antena živa, ki vaš krik lovi.

Pod bohkov kot denite kos kolača,
shranite še za nas kozarec vina!
Tako samotna, pusta je dolina,
kjer varuje skalé zakleta kača.

Ko boste legli in trdó zaspali,
prišli bomo domov in vasovali.

Karel Mauser

MAHO
STRAŠNA NOČ JE
V ČRNE ZEMLJE
KRILI —

KOT SO
POD SVETLIM
SONCEM —

—
**SUŽNJI
DNOVI**

1941-1979

TEHARJE – IN ŠE STOJITE?

Levi del odra: stilizirana oblika sveta. Pred njim „ŽENA V SVETU“
— Desni del odra: kot sobe z mizo, za katero sedi MLADI MOŽ. Skozi okno (scena zadaj na steni): v nekaj potezah nakazane Teharje.

Osvetli se levi del odra. Oster ozek žaromet zgolj na ŽENO V SVETU.

ŽENA V SVETU: Vasi so kot mesta, a mesta so zidana ali na pesek ali na skalo. Kam so grajena pa mesta, ki so grajena na kri? Teharje. In pa vsa Teharja, med Trstom in Muro... kraji v deželi, kjer nihče ne smel bi nič vedeti, a vsi vse vedo, pa tudi pozabljajo, kar se je godilo pred trideset leti in več... Voda je zlizala kamne in podobe na stenah zbledle... Mar čas je res ne le zdravnik, ampak tudi véliki ubijalec spomina? Danes so tamkaj doma kot takrat: možje in žene, dekleta in fantje, otroci... in... mladi možje, ki nikdar bilí niso mladi...

Med njimi je... on.

(Osvetli se tudi desni del scene: Mladi mož v hiši na robu Teharij sedi pri oknu; naskrivaj bere neke liste.)

On... Tri in pa trideset let mu je daj...

kri mu je prvič zaplula po žilah en mesec potem, ko se je v njegovem očetu, v enem dvanajsttisočerih, za vedno iztekla.

Podoben je drugim teh let po hoji, po nošnji; zunanje nič ga ne loči od drugih, a prepoznal bi ga človek, katerega zenice so mu dopustile, da smel je njegovim zenicam do dna.

(Možu pri mizi spolzijo listi iz trepetajočih rok.)

Iz tresočih se rok so spolzeli

tresočih se rok pisani listi.

Tihe besede na njih so, tihe da sliši,

kako mu srce izprašuje:

MLADI MOŽ (njegov glas je posnet na trak): Teharje! In ve... stojte?!!

MI LEGIONARJI, MI DOMOBRANCI,

ŽENA V SVETU: Te črke so rdeče, s krvjo so jih pisali sto in deseti — ostalih enajstisoč devetsto je svoje zapisalo drugače...
(Luč na njej ugasne, ostane osvetljen samo desni del odra.)

MLADI MOŽ (je nehal brati; z zaprtimi očmi):
Da ni odrevenela jim roka, ko so pisale priče!
Da ni vžgal se papir, ko je čutil, kaj je legalo nanj!
Da niso se Teharje tresle, vsa zemlja od Trsta do Mure!
...Še hiše stojijo pokoncu, drevesa še vedno navpik!
(Spet se zatopi v branje.)

PRVA PRIČA (na traku): Prijzdili so partizani in bili po glavah izdanih domobrancev. Rdeči komisar je nekoga potegnil iz vrste, ga z ročajem pištole suval pod brado, dokler ga ni krvavega in onemoglega zbil na tla. Potem ga je začel brcati, da se je revež zvijal kot črv. Ko se je naveličal, mu je velel, naj vstane. S težavo se je domobranec spravil na noge: glava ena sama krvava rana, ves obraz oblit s krvjo; usta je imel na široko razprta, partizan mu je razbil čeljust in sklepe. Jecal je nerazumljive besede. Levo roko je imel spahnjeno v rami, z desno pa je držal spodnjo čeljust, ki je ni mogel več uravnati...

MLADI MOŽ (preneha z branjem): Gospod, usmili se nas!

DRUGA PRIČA (trak): Najbolj sem si zapomnil mučenje višjega narednika Makovca, doma z Rudolfovega vrha pri šentvidu nad Blokami. V bunkerju so ga hoteli prisiliti h kričanju, da je slovenski izdajalec in morilec. Svoje mučitelje je zavrnil: „Vi ste izdajalci in morilci! Vi ste pobijali slovenske ljudi, ne mi!“ Na te besede so mu s kleščami iztrgali jezik. Nato so mu prevrtali ušesa, mu vtaknili skozenj gladko žico in ga gonili okoli bunkerja kakor konja na uzdi. Tako mučen je otrdel, se zgrudil in končal. Zasuli so ga z zemljo kar za barakami...

MLADI MOŽ (neha brati): Gospod, usmili se nas! (Se zazre skozi okno).
Trideset let od tedaj...
Zdaj pa stoji tam dol za vasjó drugačen vojak.
Popoldan je bil lep in noč bo še lepša...
Kapico čevljev si je obrisal ob hlače,
roka veselo mu zdrkne prek gladkega lica:
čaka na lepo točajko. Nje nič ne moti,
da njemu gre govor južnjaško... (Spet vzame liste.)

TRETJA PRIČA (trak): Toda popoldne smo partizanom v brk vpili:

MI SE BORIMO ZA SVOJO ZEMLJO!

„Smrti se ne bojimo! Drugega od vas ne pričakujemo! Pobijte nas!“
Odgovorili so s strojnico, šest jih je obležalo mrtvih. Ko smo polegli, se je slišalo iz barak, kjer so bile žene in dekleta, klicanje in vpitje... — Ko smo drugi dan čakali v vrsti, mi je za oknom namignilo dekle. „Ne veš, kaj so počenjali z nami: pretepali so nas, slačili... ne morem ti povedati, kaj še vse...“

MLADI MOŽ (kot prej): Gospod, usmili se nas!

ČETRTO PRIČA (kot prej): Jame so bile po osem metrov dolge, dva metra široke in dva in pol globoke. Sred julija so poklicali mene in še enega. Četudi sem bil z močmi pri kraju in moj tovariš nič manj, je bilo breme res lahko: ženski je bila sama kost in koža. Takrat je bila jama že do polovice napolnjena z mrličmi. Komunisti pa so sramotili celo mrtve: vedno so pod moško truplo položili žensko, zraven pa delali ostudne pripombe...

MLADI MOŽ: Gospod usmili se nas! (Se zazre skozi okno.)

Trideset let...

Danes pa mlada žena tu v vasi mesi testo...

Mož se bo vrnil iz Celja čez uro, šel je po nove posode...

Sonce ji bije skoz okno v hrbet,

prijeten se znoj ji nabira na vratu,

vroče je, vse je telo kot v prijetni omami...

(Bere naprej.)

PETA PRIČA (kot prej): Bili so vsi krvavi. Iz oči jim je zrla groza prestane noči. Tako sem se srečal tudi s svojim kuratom. Bledega in brez moči sta ga podpirala dva partizana. Ko me je zagledal, je tiho dejal: „Reci fantom, naj obude kesanje; nazaj grede vam bom dal odvezo.“ Vse oči so bile uprte vanj, ko se je vračal: dajal nam je odvezo. Ko so rablji to videli, so zarjuli: „Čakaj, hudič, pokazali ti bomo!“ Odgnali so ga v bunker, skoraj nato pa so ga do pasu slečenega vrgli na razbeljen pesek; prste, s katerimi je dajal odvezo, je imel zdrobljene, iz zapestja mu je tekla kri: k nam obrnjen je na pesku leže z razmesarjeno desnico še vedno delil odvezo...

MLADI MOŽ (kot prej): Gospod, usmili se nas! (Gleda skozi okno.)

Trideset let...

Danes pa mladi duhoven v dolini dviguje monštranco.

Sonce se ujelo je v ta stari vedno mladi čudež.

Otroške noge tam doli v prvih klopeh zabingljava...

Moral bo kmalu se preobleči. Za sodnika bo pri tekmi po maši...

SMO UPE VANJO DALI, SE V DOMOBRANCE ZBRALI,

ŠESTA PRIČA (trak): Nihče pa si ni drznil odkopavati zemlje, da bi videl, kaj je spodaj, ker se je zemlja čudno gibala, kot bi bila živa. Pa tudi nihče spraševal ni, saj smo vsi dobro vedeli, da hodimo po truplih pomorjenih. V bližini je bil tak smrad, da ga je bilo res težko prenašati. Na tlorisu siva lisa pod številko 33. Tu so sprva pokopavali domobranske častnike.

MLADI MOŽ (kot prej): Gospod, usmili se nas! (Se zazre skozi okno.) „Nihče si ni drznil odkopavati zemlje...“ Danes pa star kmet tam doli ustavil je konja in plug. Zemlja je trda, a lepo se ruši v razore. Oves bo rasel in žito bo težko, tam zadaj bo pa rasel krompir. Belega je vsadil, in vendar... tam doli, ob robu gozda, vsa leta mu dozori in je videti malce rdečkast... (Spet bere.)

SEDMA PRIČA (dekljiški glas): Tretji dan so zagrabili deset deklet, ko so šle po hrano, med njimi tudi moji dve starejši sestri. Skočila sem po jopico, ker sta bili v letnih oblekah. Ko sem ju jima hotela izročiti, me je partizanski stražar zavrnil: „Ne bo ju dolgo zeblo.“ Odpeljali so ju na morišče, en dan prej kot mojo mamo. Moja dva brata so odpeljali v Hrastnik v gramozno jamo. Starejši brat je skušal pobegniti, pa so ga na begu ustrelili. Koliko jokanja je bilo, ko so nas najmlajše otroke trgali od staršev in mamu s puškinim kopitom suvali od nas. Z rožnim vencem je ata za mrežasto ograjo molil in gledal, kako se me je mama krčevito oklepala, pa sestrice, pa najmanjšega bratca. Mama je najbrže slutila, da bodo tudi njo ubili. Res so jo naslednje jutro ob petih odvedli z drugo materjo, ki je tudi morala zapustiti tri otroke.

MLADI MOŽ: Gospod, usmili se nas!

OSMA PRIČA (otrok): Meni je bilo dvanajst let... Že prve dni so mam pobrali dojenčke in otroke, ki še niso shodili. Položili so jih na dero, to je tak kmečki voz, in jih izpostavili soncu. Kakih petnajst jih je bilo. Pod žgočim soncem so se mlada telesa zvijala, potem pa omagala in utihnila. Matere so rjovele, komunisti pa so jim odgovarjali: „Pokončati se mora vsa domobranska zalega, tudi otroci!“

MLADI MOŽ (enako kot prej): Gospod, usmili se nas! (Se zazre skozi okno.) Kakih petnajst jih je... tudi teh je kakih petnajst... a ti so že shodili... Tekajo, nekateri bolj kobacajo ob hiši, prehitro so zavile mlade nožice za ogel in balončki so zaplesali, ko so vrvice podrsale ob zid... Preko rok, preko vrvice spolzela so vesela srca tja gor v ta pisana plavajoča sonca... (Bere naprej.)

A ZDAJ JO S PUŠKO V ROKI BRANIMO!

DEVETA PRIČA (kot prej): Morišče je bilo razsvetljeno z jamskimi svetilkami, ki so bile v velikem krogu navezane okrog po drevju. Okolica morišča je bila porasla z grmovjem in mladim bukovjem. Dva partizana sta stala na robu jame in streljala v tilnik. Streljala sta v polni tišini, brez besed. Ubijanje jima je šlo kar hitro od rok. — Dobre četrte ure je minilo, da sva prišla s prijateljem na vrsto. Odvezali so naju od drugih domobrancev. Postavila sva se pred jamo. Partizana sta sprožila drug za drugim, ne oba hkrati. Prvi strel je zadel mojega sotrpina v polno, a ker me je zračni pritisk prvega strela odnesel v jamo, me je meni namenjeni strel le ošvrknil po desnem licu. Padel sem na kup mrtvih teles in izgubil zavest. — Iz nezavesti me je prebudilo novo streljanje, pa telesa, ki so padala name. Nad jamo sta rezgetali brzostrelki. Potem sem nenadoma začutil, da sta mi roki prosti, med padcem v jamo se je telefonska žica na njih pretrgala. V licu, ki je bilo od strela oprasnjeno, sem začutil pekočo bolečino. Ranjenci so neprestano rotili rablja, naj tudi nje postrelita do smrti. Ta dva sta tulila v jamo: „Svinje bele, boste že pokrepale...“, pa takoj po tistem spustila v jamo nov rafal. Tudi rablji so se menjavali. Nekateri partizani so na komandantovo vprašanje: „Koji će da puca?“ celo prosili: „Daj meni, da streljam!“ Nad vsemi temi, po moji presoji čez tisoč pobitimi in enim živim, ki se je stiskal v senci jame, je zaigrala harmonika. Partizani so se ob njenem vreščanju oddaljili od jame s partizansko pesmijo in vriskom, kot da je košnja mimo.

MLADI MOŽ (kot prej): Gospod, usmili se nas!
Trideset let... in preden se bomo zavedli,
bo tukaj jesen... A zdaj je poletje in tudi
ti dnevi so dnevi košnje in dela na polju...
Sonce počasi zahaja, strehe so vse potemnele,
po lipi diši, kot da se je pravkar odprla...
Od daleč je slišati klice, harmonike glas...
Ti, moj Bog... (Spet bere.)

DESETA PRIČA (trak): Ko so mi sezuvali čevlje, sem opazoval mladega fanta, komaj 18 do 20-letnega, ki so ga mučili. Bil je že ves krvav, oči je imel razlite, glavo pa razmesarjeno. Še vedno je bil pri zavesti, mirno je sedel in niti malo ni tarnal ali vzdihoval. Čudil sem se, kako more prenašati bolečine.

Na prste je molil rožni venec.

„Nikdar ne boste zmagali,“ je šepetal.

Partizani so ga kar naprej tolkli, dokler se ni mrtev zgrudil.

MLADI MOŽ: Gospod, usmili se nas! — ...

STRNIMO SE V ENOTO, V KAMEN IN TRDOTO,

Čas pa je tekel... Ni mladega fanta,
niti dvorišča in ječe ni več,
vse je bilo izravnano, čez pelje prelepa avtocesta.
„Napredek!“ govoriijo nemški turisti in drugi...
„Pred vojno ni asfaltnih cestá tod biló!
Gospod, usmili se nas! (Luč nad desno sceno ugasne.
V temi je slišati nekaj taktov mrliške koračnice.

ŽENA V SVETU (na levi, osvetljena. O mladem možu):

Ta mož, ta mladi mož, ki nikdar ni bil mlad
— in če bi kdaj bil, nocoj je za sto let starejši —
ta mož, odkar je zvedel, kako mu je
pred tridesetimi leti in več umiral oče... tudi on, kot mi kdaj,
se sprašuje:

GLAS MLADEGA MOŽA (na traku): Vse je torej šlo v pozabo?

In zemlja, kot da nič se nikdar ni zgodilo,
vrti se naprej? (Luč na desni se prižge; mož stoji zdaj na desni
od stene, „pred hišo“.)

ŽENA V SVETU: Stoji pred hišo, gleda na vzbočino

pod gozdom, ki je zdaj nenadoma
drugače zelena, kot pa je bila doslej.

Čudna svetloba mu prihaja v oči, svetle oči so,
kakor so bile njih oči nekoč, še posebej pred koncem.

„Nikdar ne boste zmagali... nikdar ne boste zmagali...“

Snoči je bral, zdaj gleda na hiše pod sabo...

drevesa, ki še vedno stojijo pokonci,
zidove, ki jih zemlja ni pogoltnila...

MLADI MOŽ: Kot seme in kot korenine,

kot misel in kot plod človekov,

kot vse, kar je bistvenega,

tudi vi ste nevidni.

Človek in svet, vse kar stoji,

stoji, ker je prišlo iz nevidnega.

Toda ne stoji za večno, če stoji na krvi.

Zato, Teharje, boste padle,

ve in vaši otroci.

In ko boste padla, bo groza.

Zato, Teharje, boste padle

in ko boste padle, bo groza.

Ker ne bo le muka, ker bo tudi strah.

Ubogi otroci, ubogi otroci, ubogi otroci!

SOVRAG OB NJEJ RAZBIL SI BO GLAVO!

A do novega rojstva se pride le z muko,
samo skozi valove boleče studenčice...

(Leže, zapre oči.)

ŽENA: Telo se mu je uleknilo na zemljo,
veke so zakrile blesk oči —
samo tako se da govoriti z njimi, ki nosijo
nad seboj težo še živih teles...

MLADI MOŽ: In zdaj? Maščevati?... Ne!
Ne pozabiti jih in te, ki so ubijali, vedno spominjati...

ŽENA: Iz globin pa prihaja mu tihi glas, glasovi pobitih,
čist in globok, miren — kot jutranji glas iz gozdov:

GLASOVI (trak):

Gospod — usmili se jih!
Gospod — usmili se nas vseh!

GLAS PADLEGA: Glej, Bog, kdo je vesel, da je sejavec,
kdo, da je žanjec,
kdo, da je mesivec kruha
in kdo, da gospodar,
ki reže ga, deli ga svojim...
Jaz srečen sem,
da smel sem biti
vsejano zrno.

BOŽJI GLAS: Glej, sin, telesa, ki ti padlo je pod streli
ni več. Ni več sledov od žice krog zapestja,
ni več sledov, poglej, niti za žico...

...a ti si. In si tu ob Meni.

Vse ti je daleč zdaj: tvoj rod, še oče, mati,
zdaj sva le midva, kot da sva samá.

A ko že v večnosti sva — in je torej čas —
povedal bom, kar slišati si želel spodaj:

Premnogi narodi — bili so in so šli.

Tvoj narod pa sedaj dosegel črno prst je,
ko, korenine večnosti, ste legli vanjo.

Zdaj ti prav vse je daleč, daleč, zdaj si srečen,
pa vendar ti povem: zaradi smrti tvoje
tvoj narod kazen-milost je dobil: bo večen.

(Nekaj sekund popolne teme. Luči v dvorani se počasi prižigajo.)

Iz objavljenih dokumentov sestavil Zorko Simčič. Uprizorjeno v Slo-
venski hiši na domobranski proslavi junija 1978 v Buenos Airesu.

KAJ NAM MAR JE SMRT... ZA SLOVENSKO DOMAČIJO,

Velikonočno pismo domov

Kdo nosil letos bo bandera naša,
kdo pritrkaval bo na sveti dan,
kdo nosil letos nébes bo in sveče,
ko tukaj smo: Franc, Joža in Boštjan?

Ko boste šli od cerkve skozi vas,
preštejte vrste, nas ne bo med vami,
tako smo daleč kot v globoki jami
in zemlja tod ima ves drug obraz.

A vendar bomo prišli vsi trije
pregledat polje, šli v domove,
poljubili bandera in zvonove,

šli v gmajne, laze in na vse cesté
in vsakega objeli oberoč
kot brata, sestro za Veliko noč.

Karel Mauser

Igral sem na tiho veselje

„Ko češnje cvetijo, naj harfe zvenijo:
ker Jezus od mrtvih je vstal!
Naj hišam, ki vase zaprte stojijo,
povejo, zakaj je zaspal.“

In češnjini cveti živó so rdeli
prav tiho, prav tiho ves dan.
Nekdo je vse harfe v tej stari deželi
prestaval v muzejski hram.

A jaz sem vendar si igral na veselje:
Le kdo naj ob zmagi molči?
Ker Jezusa grob je obstal — do nedelje.
A vstal je. Prav blizu živi.

Vladimir Kos

S prisrčnimi voščili
za blagoslovljeno Veliko noč.

ZA NAŠ DRAGI DOM IN ROD!

JUNIJSKE MISLI

za slovensko srednješolsko mladino!

V mesecu juniju vsako leto se slovenski zdomeci spominjajo svojih pomorjenih domobrancev in drugih rojakov, ki so med zadnjo svetovno vojno padli v borbi proti komunizmu in za svobodo slovenskega naroda. Take spominske proslave imamo Slovenci v Argentini, imajo jih naši rojaki v Kanadi, Severni Ameriki, v Avstraliji, v Nemčiji in še kje drugod.

Vi vsi imate verjetno več ali manj določen pojem, za kaj gre pri vsem tem, kakšen pomen in smisel imajo taki spominski dnevi, skratka, v kolikor so potrebni ali odveč. Prav je, da si tako vprašanje prav zavestno zastavite in da želite dobiti tudi kolikor toliko jasen odgovor nanj. Dobiti odgovor na to vprašanje naj bo namen teh vrstic.

Najpreprostejša razlaga, ki nas takoj v začetku že lahko zasilno zadovolji, bi bil tale primer: kadar človeku smrt pobere osebo, ki jo je imel rad in mu je bila zelo pri srcu, na primer, da mu umre oče ali mati ali brat ali sestra ali druga draga oseba, se je večkrat spominja in se izrecno ne sprašuje, zakaj to dela, ker se mu zdi nekaj samo po sebi razumljivega, spominja se je pač zato, ker jo je imel rad, ker je bila tista oseba v življenju dobra do njega in mu je veliko dobrega storila in podobno, skratka, ker je bila neka prijateljska sorodstvena in ljubezenska vez med njima.

Nekaj zelo podobnega se godi v življenju naroda. Skupina ljudi ali pa velika večina naroda časti spomin tistih ljudi, ki so v svojem življenju delali za rast in blaginjo celega rodu, še najsvetejši pa jim je spomin na tiste, ki so za svoj narod prelili tudi svojo kri.

Če pa hočemo našo razlago o tem, zakaj in čemu te spominske proslave, nekoliko poglobiti, vam bi jaz tako razlago začel na nekoliko presenetljiv način. In sicer tako, da bom začel z **razlago pojma o ideji**.

Vsakdo izmed vas ima verjetno, če ne že čisto jasen, pa vsaj približen pojem o ideji. Ideja ni skoraj nič drugega kot neka misel, ki jo ima človek o nečem, kar je in obstaja, ali pa neka zamisel o tem, kar naj bi bilo ali, kar naj bi napravil ali kar želi doseči in imeti. **Taka misel je lahko resnična ali pa zmotna.** Če se misel in dejansko stanje skladata, je misel-ideja resnična, v nasprotnem primeru je zmotna. Zamisel ali ideja o tem, kar bi človek rad dosegel, pa je možna ali pa nemožna, to se pravi, prva se lahko uresniči, uresničitve druge pa je nemogoča.

Bom podal nekaj primerov: jaz imam idejo o mestu Ljubljani, da

NAŠO ZEMLJO PORDEČILA JE SLOVENSKA NAŠA KRI!

stoji v Evropi, natančneje v Sloveniji, da je njeno glavno mesto, da je znana po gradu na hribu, da skozi teče Ljubljana itd. Ta moja ideja je resnična, ker vse tako kaže, da v resnici to tudi je. Imel pa bi lahko tudi misel-idejo o podzemni železnici, ki teče skozi mesto, lahko bi mislil, da je največje mesto v Jugoslaviji, da ima višje nebotačnike kot Buenos Aires in da leži severno od Kamniških planin. Vse te misli pa dejansko mu stanju ne odgovarjajo, vsega tega ni nič res, kar pomeni, da je **taka ideja-misel zmotna.**

Zdaj pa primer za zamisel. Recimo, marsikdo od vas že zdaj misli, kaj bo, ko odraste, oziroma, kaj bi rad bil. Inženir, vojak, dober nogometaš, filmska ali televizijska igralka, pilot, bolničarka, učiteljica, matematik, politik in podobno. Kdor ima talente za to, si to lahko želi, po tem lahko teži in **taka zamisel je možna, je uresničljiva.** Nekdo si lahko zamisli hišo, ki jo bo gradil, z ravno ali poševno streho, obloženo ali neobloženo s kamni, s takimi ali drugačnimi okni, z več ali manj prostori, lahko ima o tem načrtu jasno ali manj razločno sliko, vendar ideja o hiši je možna, kar pomeni, tako hišo lahko zgradi, če ima denar in sredstva za to.

Če pa nekdo trdi, da je Rio de Janeiro glavno mesto Argentine in da je bil San Martín severnoameriški predsednik, pa vsi vemo, da te ideje **niso resnične, ampak zmotne,** ker dejansko stvar ni taka. Če si kdo zamisli, da obstaja okrogel trikotnik ali kvadratast krog ali, da bi ena in ena lahko bilo tudi tri, pa vemo, da se taka ideja ne da uresničiti, zato je **taka ideja zmotna.** Če kdo misli, da so se v starem Rimu Rimljani vozili z avtomobili, ko vsi vemo, da to ni bilo res, je **taka ideja-misel o Rimljanih — zmotna.**

V nakazanih primerih, je **razloček med resnico in neresnico ali zmotno očitno.** Je pa v življenju nešteto več primerov, ko je tako razlikovanje zelo težavno.

Kot ima torej človek misli-ideje o mnogočem, tako si je zadel tudi težja in življenjsko važna vprašanja na različnih področjih svojega delovanja in si dal o teh vprašanjih tudi **različne odgovore.** Z drugimi besedami: o enih in istih stvareh imamo ljudje različne ideje misli in **večkrat so te misli med seboj tudi nasprotni.** Vprašanja o izvoru in začetku človeka, o pomenu, ki ga ima človekovo življenje, o posmrtnem drugačnem življenju človeka, o svobodni volji človeka ali o neizogibnosti njegovih dejanj itd. so težjega značaja in je odgovor nanje težak. Težak je odgovor tudi na vprašanje, ali obstaja poleg snovi tudi duh, ali kaj je misel, ali zakaj je neko dejanje slabo ali dobro, ali je neko vsemogočno bitje ali ga ni, in celo vrsto takih vprašanj, ki so z ozirom na človekovo srečo odločilna.

SRCA MRTVA GOVORIJO: „NE POZABITE NAS NIKDAR!“

Na vsa ta vprašanja nam krščanska vera in krščanska filozofija dajeta odgovor in več ali manj jasno razlago. Narodi in posamezniki, ki so krščanski nauk sprejeli kot nekaj resničnega in zato za človeka odrešilnega, so se v svojem zasebnem in javnem življenju ravnali po tem in v dolgih stoletjih ostvarili takoimenovano **krščansko kulturo**. Se pravi, imeli so krščansko zamisel o medsebojnih odnosih in o odnosih do Boga.

O krščanski kulturi se velikokrat govori, zato je prav, da vam na kratko povem, v čem **obstoji**. Pojem kultura obsega vse to, kar je sad človekovega dela in razmišljanja; pod ta pojem pa seveda ne spada nič tistega, kar je neodvisno od človekovih rok, to je predvsem narava s svojimi živimi in neživimi bitji. **Kaj je torej človek naredil in kaj je zamislil?** Gradil je kočje, hiše, gradove, ceste, mostove, mesta, utrdbe, bolnišnice, tovarne, orodje in orožje, prevozna sredstva, topil je rude, gojil živino, obdeloval polje, prideloval kruh in vino, zaježil reke, postavljaj spomenike. Poleg teh **tvarnih uspehov** pa je dosegel tudi druge: ustvaril si je zakone, ki govore o tem, kaj je prav ali ni prav, kaj je dobro ali kaj je slabo; poskrbel je za obleko, tako ali tako ali drugačno. Skrbel je za hrano, kuhano ali nekuhano, mesno ali nemesno; ustvaril si je jezik, besedo za vsako stvar, zložil je pesmi, igral je igre, pisal je knjige o Bogu, o človeku, o zakonskem življenju, o glasbi, o umetnosti, o svoji preteklosti, o svojih načrtih za bodočnost, o zdravju in bolezni, o duši in telesu in tako naprej. Prisvojil si je navade in običaje, zamislil si je delavne in nedelavne dni, omislil si je službo in zabavo. Vse to spada pod **kulturo**. Kadar pa govorimo o krščanski kulturi, pa mislimo o vsem tem, ki je ali se godi v skladu z božjo, krščansko postavo. Osrednja misel te postave pa je tale: **človek je otrok božji**, Bog ga je naredil, zato je od njega odvisen, vendar je tudi svoboden in, ker je svoboden, tudi odgovoren za svoja dejanja. Ta božja postava, božji zakon v človeku je njegova vest, njegov notranji glas (kot pravi Mahatma Gandhi), izražena pa je tudi v besedilu **desetih božjih zapovedi**. Bistvo krščanske kulture je torej to: da priznava in časti Boga, v zasebni molitvi in javnem češčenju, da izkazuje dolžno spoštovanje in pokorščino do staršev in predstojnikov, da po pameti in naravno urejuje človekov nagon po družbi in samoohranitvi, da prepoveduje laž, ki je neresnica, predvsem pa v tem, da je človeku življenje človeka sveto, to je, nedotakljivo. Krščanstvo ne priznava nasilja ne nad telesom ne nad duhom. V vsem pa mora vladati božji, ki je istočasno naravni red. **NE UBIJAJ!** je verjetno tista božja zapoved, po kateri se najprej spozna, ali je družba krščanska ali nekrščanska, človeku primerno urejena ali človeku sovražno razpoložena in zgrešena.

KOMUNIZEM, ki se je spočel v prejšnjem stoletju in se potem razvil do današnje stopnje pokvarjenosti, je **zmotna zamisel o človeku**, smi-

LEGIONARJI, DOMOBRANCI, SVOJO ZEMLJO LJUBIMO!

slu človekovega življenja in načinu njegovega življenja v družbi, ki dejansko ne prizna niti ene od vseh 10 božjih zapovedi. Ko rečem, da ne prizna, hočem zatrdati, da se po njih ne ravna, razen seveda, če mu včasih pride prav. Zmote, zablode, nepravilnosti, krivice, ki so se godile posamezniku ali narodom v teku človekove zgodovine, tudi v znamenju in kljub krščanskemu značaju družbe, pravi, da bo popravil s tem, da podere vse, ker ni bilo nič dobrega in bo ustvaril novo družbo, z **REVOLUCIJO**, to se pravi na kakršenkoli način; z ubijanjem, s krajo, z lažjo, z zatiranjem, z mučenjem, z obrekovanjem, z zasramovanjem Boga. Smisel človeka je raj na tem svetu, po smrti več ničesar ni. Boga ni, človek je najvšje bitje na svetu in dela, kar hoče, vsa tako imenovana morala je le pretveza, da ena plast ljudi živi na račun druge. Vendar: po sadovih se spozna drevo. Ko bi bilo vse to res, ko bi bila zamisel-ideja komunizma o človeku in družbi resnična in uresničljiva, bi bili ljudje in narodi pod komunizmom srečni in zadovoljni, kar pa se ni zgodilo ne s posamezniki ne z narodi. Osebnost pa vsakdo izmed nas lahko doživlja resničnost in vrednost katerekoli božje zapovedi, če le eno od teh prestopi; kako hudo se še le godi tistemu, ki je zagrešil eno najtežjih pregreh: **ubil je človeka**.

Slovenski narod je bil po svoji večini krščanski narod in je bil v večji ali manjši meri deležen krščanske kulture. V teku stoletij se je boril bolj ali manj zavestno za svoj fizični in duhovni obstanek; pripadnost nemu narodu je imel za božji dar in kot tak vsega spoštovanja vreden. Klice (bakterije) komunistične okužbe pa so se tudi pri nas kmalu pojavile. Na skrivnem so se organizirale družbe ljudi, ki so se zarotili, da bodo spreobrnil in prevrnili na glavo ves dotodaj veljavni božji in naravni red. Da bi to dosegli, so sklenili poslužiti se vseh možnih, dovoljenih in nedovoljenih sredstev. Za kakršnokoli ceno so hoteli priti na oblast. Pri tem pa je večino njih pri takem delu gnalo verjetno sovrašтво do vsega božjega in zatorej do vsega, kar je imelo kakršnokoli zmanje krščanskega na sebi.

Slovenski komunistični stranki se je ponudila taka prilika za prevrat med drugo svetovno vojno, ko je bila Jugoslavija leta 1941 premagana zaradi velikanske zunanje premoči in zaradi komunistične infiltracije v svojih lastnih vrstah, po nemških, italijanskih, madžarskih in bolgarskih četah. V prvih dveh mesecih — od aprila do junija 1941 — so slovenski komunisti do skrajnosti blatili in obrekovali zakonite jugoslovanske oblasti in odobrvali početje Nemcev, posebno še, ker so bili v tistih dveh mesecih Nemci in Sovjetska zveza, kjer je vladal do tedaj edini komunistični režim na svetu, prijatelji in zavezniki. Ko pa je prišlo do vojne med nacisti in komunisti, med Nemčijo in Sovjetsko zvezo, so se pa slovenski komunisti čez noč spreobrnil in so začeli organizirati gverilske

NAŠA BORBA ZATO JE SVETA, DOKLER GRUDA NI OTETA!

enote za borbo proti zasedbenim silam. Tak je bil namreč ukaz iz Moskve, da se za kakršnokoli ceno pomaga sovjetskemu komunističnemu režimu. Vendar je bila ta takoimenovana osvobodilna borba le krinka, da bi v tistem neredu, ko narod ni imel več svoje vojske, lahko izpeljali svojo komunistično revolucijo. Zato so se najprej hoteli znebiti z ubijanjem in umori vseh tistih Slovencev, za katere so vedeli, da komunizma ne bodo sprejeli in se svojemu krščanstvu in slovenski zavednosti ne bodo odpovedali. **Formirali so svojo teroristično partizansko vojsko** in s temi oboroženimi oddelki so začeli pobijati slovensko in katoliško zavedne fante in može, žene in dekleta. Če jim je kdo, ki so ga imeli na spisku za uboj — takrat so med nas prinesli izraz likvidacija za take umor — ubegnil in se rešil v kak drug varnejši kraj, so se maščevali nad njegovo družino. Prišli so tako daleč, da so pomorili družine z otroki vred. Vse te pomorjene pa so **potem obrekovali in razglasili, da so bili narodni izdajalci**. Dokler so ljudem govorili o osebah, ki jih le-ti niso od bližje poznali, so bili v dvomih, kaj je bilo resnice na vsem tem. Ko pa so komunistični partizani začeli z umori v njihovi lastni sredi in so začeli pobijati fante, ki so jih poznali kot skrajne poštenjake in narodno nadvse zavedne, so ugotovili, da tudi njim, neoboroženim, preti zgodnja ali poznejša smrt. Da bi komunisti dobili še več ljudi na svojo stran, v svoje partizanske odrede, so uprizarjali v bližini naselij kratke zahrbtno napade na nemške ali italijanske oddelke in potem zbežali v gozd. Okupatorji so se maščevali s tem, da so pobrali mlade fante iz okolice, kjer je bil napad izvršen, in postrelili od dvajset do petdeset moških za vsakega padlega iz njihovih vrst. Fantje so se takih represalij reševali na ta način, da so bežali v hribe, kjer so prišli pod poveljstvo komunističnih komandantov. V hribih pa so tudi na lastne oči gledali grozodejstva, ko so komunisti mučili in ubijali svoje nasprotnike, dejanja, ki so se jim v dna duše zastudila. Ostala jim je res samo ena pot: vrniti se v svoje vasi, braniti sebe in svoje domače — s puško v roki — pred komunističnimi tolpmami, ki so si nadele ime „Osvobodilne fronte“ slovenskega naroda. **er niso imeli orožja in ker jim Nemci in Italijani niso dali zaščite, kot je bila po mednarodnem pravu njihova dolžnost, so zahtevali od njih orožje, da se sami branijo**. Ti so ugodili njih zahtevi, vendar so jim dajali orožje in municijo slabše vrste, ker so se bal, da ne bi ob koncu vojne udarili po njih samih in so hoteli, da bi se v borbi s komunisti čim dalje slabili. Vaški stražarji, četniki in pozneje dobro organizirana vojska slovenskih domobrancev pa je s svojim junaštvom dosegala take uspehe, da so bili komunistični partizani, kljub pomoči iz južnih delov Jugoslavije, skoraj popolnoma izrinjeni iz slovenske domovine.

Prišel je konec vojne, ko so zahodne države Anglija in Severna Ame-

SKUPAJ, BRATJE, MISLI ENE, NAJ NAM VRSTE

rika zgolj zaradi svojih lastnih koristi klonile pred zahtevami Sovjetske Zveze, priznali Titove komuniste za svoje zaveznike in komuniste same za novo jugoslovansko oblast. Sovjetske čete so podprle komunistično stran in domobranska vojska se je pred številnejšimi in s tanki podprtimi komunističnimi silami umaknila čez ljubeljski prelaz na koroško stran. Koroško so takrat zasedli Angleži, ki so bili ob napadu na Jugoslavijo naši zavezniki, in na katerih strani so bile vse naše simpatije, saj smo jih imeli za svoje zaveznike in prijatelje. Domobranci so odložili orožje, ker se je vojna že nekaj dni preje končala, in tako neoborožene so Angleži po enem mesecu bivanja na Koroškem predali v zaprtih železniških vagonih jugoslovanskim komunistom. Okoli dvanajst tisoč izdanih domobrancev in drugih protikomunistov-nevojakov so komunistični partizani po strašnem mučenju poklali v prvih mesecih po koncu zadnje svetovne vojne. Z domobranci so se umikale čez mejo tudi številne družine, ki so se potem prebijale skozi življenje v zelo skromnih razmerah v begunskih taboriščih, postavljenih za mejami Jugoslavije: v Avstriji na Koroškem in v raznih predelih Italije. Po treh letih takega bednega življenja se je največja skupina izselila okoli leta 1948-49 v Argentino, drugi pa so počasi odhajali v Ameriko, Kanado in drugam.

Domobranska vojska — ki je bila skoraj popolnoma poklana in uničena — pomislite samo na to številko: dvanajst tisoč mladih mož in fantov — dvanajst tisoč trupel v skupinskih grobovih po tisoč in še več! — ta vojska je bila tista, ki je večini slovenskih zdomcev omogočila, da so si rešili življenje in preživelij največjo tragedijo našega naroda. Brez teh domobrancev marsikdo od vas danes ne bi gledal luči sveta!

Ta vojska je tisti temelj, na katerem slovenski zdomci zidamo vso svojo bodočnost, tako kot je včasih „kri krščanskih mučencev bila seme novih kristjanov,“ tako naj boste vi — slovenska mladina v zdomstvu — seme novih slovenskih domobrancev, tistih, ki bodo gradili svobodno Slovenijo na krščanskih idejah. Da nam ta vzvišeni cilj ne izgine izpred oči, se jih vsakoletni junij spominjamo in jih jemljemo za zgled, spominjamo se domobrancev, ki so bili naši bratje po krvi, še bolj pa po duhu. Saj tako lepo poje domobranska pesem: „Oče-mati-bratje in sestre! — to je moja domovina!

Aleš Gošar

1978 SO JEKLENE... KLIČE GLAS GRMEČ, SVAREČ!

DR. CIGAN IN ČRNA ROKA

Na naslednjih, za tisk približno desetih straneh, vzpostavi pisec natančno primerjavo Kumšetove pripovedi z resničnimi zgodbami domobrancev, pobeglih iz domobrantskih morišč. Vzorednost teh zgodb in bistra razčlemba pisca posatvi Kumšetovo „pričevanje“ v nevzdržljiv položaj in očitek plagiata je popolnoma prepričljiv. Ker večina naših bralcev v zdomstvu ta pričevanja naših domobrancev več ali manj pozna, smo objavo tega dela, razen zaključnih vrstic, izpustili.

V pričujoči številki pa bralce prav posebno opozarjamo na grozljiv spomenik pošastnih laži in klevet, ki ga je partija postavila na kraju bivše nepremagljive postojanke Sv. Urha v okolici Ljubljane in ga tu prinesene ovržbe poderejo do tal.

Resnična podoba Sv. Urha bo lahko zelo prav prišla tudi zdomskim obiskovalcem Sv. Urha, da bodo tamkajšnjim lahkovernim „romarjem“ odbili tudi drugo plat zvoná. — Ured.

Možno je, da oseba, ki se je rešila iz istega morišča, doživi na svojem begu kaj podobnega kot kaka druga oseba, ki se je rešila iz istega morišča. Utegne se znajti ob istem potoku, na istem grebenu ali v isti dolini, na isti cesti ali železnici pri isti hiši ali gorski kolibi, v istih vaseh, istih nevarnostih in skrivališčih. Povsem nemogoče pa je, da bi oseba, ki je pobegnila iz morišča v čisto drugem kraju in čisto drugačnih okoliščinah, doživljala skoraj natančno v istem zaporedju iste reči: da bi se enako gibala ob potoku, ob istih prilikah prečkala železnico, zavijala v hrib ali se spuščala s hriba, enako blodila po gozdu, v istih presledkih in podobno, kot to vidimo pri Angeli Kumše. Taka sorodnost doživljajev je možna le v plagiatu.

Da Kumše prepisuje od domobrancev, je razvidno tudi iz prečudnega dejstva, da nam ne ve povedati imena in priimka niti ene od oseb, ki so ji pomagale na begu, da ne zna navesti imena niti ene hiše, v katero se je kakorkoli zatekla, niti ene gorske kolibe, okoli katere je hodila. Popolnoma razumljivo je, da domobranci pri opisovanju svojega bega z morišča načrtno zamolčujejo imena in priimke oseb, ki so jim pomagale in jih reševale, saj bi z objavo imen oseb in hiš spravili svoje dobrotnike v ječo ali celo v smrt. Domobranci tudi niso imeli možnosti, da se vrnejo na kraje, po katerih jih je vodila pot iz moriščne jame, ter pozvedo za imena potokov, grebenov, dolin, poslopij, gozdnih kolib, lop in hlevov pri hišah, železnic itd., o katerih pišejo. Nerazumljivo pa je, da tega ne stori Kumše. Kot terenka je dobro poznala vso okolico Barja, vse kraje od Ljubljane do Turjaka. Tudi če jih ne bi poznala, je po vojni imela čas, da obiše kraje, po katerih je bežala, da se pozanima za imena kolib in hiš, za imena in priimke oseb, ki so ji pomagale na begu. Poznam človeka, ki je iz daljnje tuje dežele prišel iskat v Žabnice (v Kanalski dolini) pastirja, pri katerem je pred več kot dvajset leti na begu iz taborišča našel zavetišče in postrežbo. Poznam domobranca, ki je ob svojem prvem prihodu iz Amerike v Evropo takoj šel na Koroško poizvedovat za slovensko družino, ki mu je v stiski nudila varno streho in hrano, kupil šop lepih

LASTNE VRSTE SI PREGLEJMO IN POKONCI VSI GLAVO!

roč in priložil dolarjev ter nesel gospodarju te hiše. Zdravnik dr. Janež je s Formoze pisal g. Zaletelu, naj na Koroškem poizve za hiše in ljudi, ki so mu izkazali pomoč na njegovem begu iz partizanskih rok. Kako je mogoče, da Kumše vsaj po vojni, ko je postala visoka in mogočna gospa v novi socialistični Sloveniji, ne bi poizvedela za ime in priimek starejšega moža, ki ji je prijazno pokazal pot proti Škrilju; da ne bi poizvedela za ime in priimek ženske z otrokom, ki jo je v vasi Klade vso nebogljeno sprejela pod streho, ji obvezovala rane, ji postregla in ji pomagala na varno? Kako je mogoče, da ne imenuje „Tople kmečke sobe“, kjer naj bi bil sestanek aktivistov, na katerem je našla svoje ljudi? Saj se vendar v socialistični Sloveniji nikomur ni treba bati preganjanja radi pomoči pri reševanju kakega zaslužnega tovariša ali tovarišice iz krvavih domobranskih rok! Nasprotno, z objavo imen tistih oseb bi Kumše svoje rešitelje priporočila vsemu slovenskemu narodu, da jih nagradi, ter jim obenem izkazala dolžno osebno hvaležnost. Tega ne stori, ker vsa njena pripoved ni nič drugega nego slabo zamaskiran plagiat, ki naj dokaže, da so se partizani učili krutosti pri domobrancih.

V podkrepitev videza resničnosti Kumšetine pripovedi poroča Vidic, da sta zdaj dvakrat šla po sledovih tragedije, o kateri je v njeni pripovedi govor. Kaj mu je Kumše na tem dvojnem romanju pokazala? Šolo v Tomišlju, v kateri je bila zaprta; vas Vrbljenje z njeno rojstno hišo; peč rojstne hiše, na kateri je tik pred aretacijo sedela; kamen pred rojstno hišo, na katerega se je tik pred streljanjem na Lisičjem spomnila; kraj na Barju, kjer je iški komandant aretiranim ženam držal zadnji govor; morišče pri Lisičjem gradu in Lisičji grad. Poslopja in ti kraji, ki jih omenja Kumšetina pripoved, stojijo še danes, niso izmišljeni. Zato tudi ne more biti izmišljena Kumšetina pripoved. Do tega sklepa naj pride bralec Vidičeve reportaže. Če je seveda tako naiven, kot si ga Vidic in Kumše predstavljata.

Na Lisičjem gradu je Vidičevega reportažnega potovanja po sledovih barjanske tragedije z Angelo Kumše konec. Kar na lepem pogrezne Vidic svoj romarski avto v ogromen odpad najraznovrstnejše zgodovinske stare šare, ki jo iz vagonov svojega zgodovinskega znanja strese pred bralca: o škofu Rožmanu, o Rupniku, o Fraklju, o Kidriču, o Šercerju, O Kumšetinem bratu, o vzgoji v bogoslovjih, o špionažnih centrih, o TOS-u in VOS-u in „črni roki“, o Casarju, salezijancih, Ciganu, o vsem, kar se je v tistih časih gibalo in dihlo pod slovenskim soncem.

Zakaj Vidičev reportažni avto obtiči na Lisičjem gradu? Ali ne bi bilo lepo od Angele Kumše, da pokaže Vidicu tudi kako važnejšo postajo svojega bega z morišča, hiše in ljudi, pri katerih je v najstrašnejših trenutkih svojega življenja našla zavetje in pomoč. Zakaj tako? Zato, ker se na Lisičjem njena zgodovina konča in začnjenja plagiat njenega bega z morišča? Ker Kumše nima več kaj pokazati, zabije Vidic svoj avto kar na Lisičjem v goro zgodovinskega smetišča in nas pusti tam!

III — Zgodovinski viri — propagandni material

Zgodovinske netočnosti, ki smo jih nakazali, so vsekakor prepričljiv dokaz, da v Vidičevi dokumentaciji ni jemati vsega za čisto zgodovinsko resnico, kar nam pisec zatrjuje bodisi kot sad lastnega znanja, bodisi po pričevanju drugih. Osebnim izkaznicam in življenjepisom ljudi, o katerih govori, je to in ono dodal, to in ono odzvel.

DOM BRANITI, LEGIONARJI, NAŠ JE SVETLI VZOR;

Vendar se ti spodrsrljaji dajo vsaj nekoliko opravičiti z naglico, s katero je morda moral sestaviti in izdati ta svoj spis, ali pa s pomanjkljivimi informacijami, ki so mu jih morda dajali njegovi premalo tenkovestni obveščevalci in zaupniki.

Toda dno njegove „dokumentacije“ je skozi in skozi razjedeno od drugih še bolj pogubnih črvov, za katere je izključno sam odgovoren.

Na te črve naletimo skoraj na vsaki strani njegovega tako hvaljenega „dokumentarno-reportažnega zapisa“.

Prvi tak poguben črv je izvor njegovega dokaznega materiala.

Svoje zgodovinske sodbe in obsodbe dokumentira skoraj izključno s komunističnimi ali od komunistov kontroliranimi publikacijami ter z akti komunističnih revolucionarnih sodišč med vojno in prva leta po vojni.

Znano pa je, da so zgodovinski podatki komunističnih zgodovinsko-pisnih virov prikrojeni potrebam trenutne agitacije in propagande, ne pa zahtevam objektivnega poročanja resnice. Isto velja o aktih komunističnih revolucionarnih sodišč.

1. Neobjektivnost komunističnega tiska.

Če bi kdo vzel za res medvojne podatke Slovenskega poročevalca, bi prišel do tega povsem nesmiselnega zaključka: v dveh letih (od jeseni 1941 do jeseni 1943) je partizanska slovenska vojska pobila več italijanskih vojakov kot jih je padlo na vseh italijanskih bojiščih v vseh letih vojne, celo več kot jih je sploh kdaj bilo v Ljubljanski pokrajini!

Še bolj, če bi bilo mogoče, je očitna „objektivnost“ komunističnega zgodovinopisja pri naštevanju zločinov „belogardistične“ posadke pri Sv. Urhu nad Ljubljano.

Lenardič Stane (v brošuri „sv. Urh“, izdala Slovenska izseljeniška matica v Ljubljani) trdi, da je pri Sv. Urhu pokopanih 100 (sto) žrtev belogardističnega zverinstva, čeprav so prepoznali le 35 trupel.

Štefanija Podbevšek trdi v svojem obširnem delu „Sv. Urh“, da so tam izkopali okoli 87 trupel, po večini so bila nepoznana. Veliko grobov nepoznanih žrtev pa da so odkrili od Sv. Urha proti Orljem. Tega pa ne pove, da se je tik pred umikom domobranske vojske iz Ljubljane na tem ozemlju bila krvava bitka, krvava predvsem za partizansko vojsko, ki je imela mnogo mrtvih. Hinko Bratož — Oki piše v *Tovarišu* (str. 16/17, april 1958), da je bila na Orljem najstrašnejša bitka z domobranci; da je samo njegova brigada imela 50 mrtvih ter preko 70 voz ranjencev in da ji je morala priti na pomoč 15. brigada (Gubčeva). V okolici Orljega so torej partizani pokopali v naglici mnogo trupel. Vsa ta trupla je potem Podbevškova pripisala zverinstvu „črne roke“ na Sv. Urhu. Dodala je še stotine pohabljenih trupel vrnjenih domobrancev, ki so jih okoli Mokrea in v gozdovih okoli Sv. Urha pokopali partizani.

Za bralce glasila ameriških levičarjev „K. S. K. Jednota“ (Glasiló SNPJ — Prosveta) pa je ista Štefka Podbevšek 17. oktobra 1945 napisala, da so „posejani grobovi belogardističnih žrtev od Sv. Urha tja do Orljega“, to je na prostoru kakih 5 kilometrov. Torej vsaj 5.000 grobov, ker pravi, da leži grob ob grobu. Tega seveda ne pove, da so to kvečjemu grobovi v boju pobitih partizanov.

Glavni komunistični časnikar, ameriški Slovenec Louis Adamič, pra-

DA NE STRO GA NAM VIHARJI, NE RAZRUŠI NAŠ RAZDOR

vi veleindustrijalec lažne komunistične propagande za vso Severno Ameriko, je svoje podatke o zverinstvih domobranske posadke jemal iz **Lenardičeve brošure**. Kljub temu je za Amerikance zapisal, da je okoli cerkve Sv. Urha tisoč grobov. Na straneh 212—214 svoje knjige *The Eagle and the Roots* (Orel in korenine) beremo še veliko drugih izmišljotin, ki o njih trdi, da mu jih je povedala Štefanija Podbevšek, ko je pisala svojo knjigo Sv. Urh. Pravi, da jo je dvakrat obiskal, ko se je po vojni mudil v Sloveniji in nabiral „podatke“ za svoje poročanje o „narodnoosvobodilni“ vojni. Poslušal jo je več ur. Štefka Podbevšek mu je postregla z zares „zgodovinskimi podatki“, dobrimi za amerikanske bralce in poznavalce Slovenije; mnoge stvari mu je tudi pokazala, da jih je videl na lastne oči. Adamič je po teh „podatkih“ opisal Sv. Urh kot mali Dachau, ki so ga domobranci po zgledu gestapa ustvarili na slovenskih tleh, prav pred vrati Ljubljane.

Videl je okoli urhovskega griča dve vrsti visokih žičnih ograj, kakih 100 čevljev (malo več kot 30 m) narazen, v katere je bil med vojno napeljan električni tok iz bližnje tovarne. Električnega toka iz kake tovarne ni moglo biti, ker je najbližnja tovarna, papirnica v Vevčah, bila 1 km daleč in bi komunistični terenci ali otroci lahko prekinili tok, kadar bi hoteli.

Vrh griča je Adamič videl okoli cerkve gozd, v katerem so belogardisti mučili žrtve. Resnica pa je, da na vrhu griča ni bilo nobenega gozda, le cerkev.

Videl je pri „župnjišču“ na Sv. Urhu **globok tolmun brez dna**, ki je vsrkaval vse, kar je težje od vode. V ta tolmun so črnorokci po lastnem priznanju zmetali na stotine svojih žrtev. V resnici je ta tolmun dva metra dolga in poldrug meter široka mlaka, ob največjih nalivih kvečjemu pol metra globoka, v kateri niti otrok ne bi mogel utoniti. Tudi **Podbevškova piše**, da je bila ta „mlaka za napajanje. V luksuzni izdaji (l. 1973) ekscerpta iz svoje knjige Sv. Urh, ki so ga priredili v slovenskem, srbskem, ruskem, francoskem, angleškem, nemškem in italijanskem jeziku, pa ista Štefanija Podbevšek, ki je Adamiču natvezila, da so „črnorokci sami priznali, da so metali mučence v tolmun, zatrjuje, da „so zločinci in njihovi sorodniki na kraju zločinov in pred sodiščem zanikali vse obtožbe.“

Med drevesi okrog cerkve je videl stotine grobov raztresenih v polmeru kakih tisoč jardov (nad 914 m), poraščenih z grmičevjem in praproto. Delavci so jih že mesece in mesece odkrivali. V resnici okrog cerkve ni ne dreves ne grobov, niti enega.

Videl je na lastne oči **tunnel**, ki vodi iz župnišča v cerkev Sv. Urha. Po tem tunelu so črnorokci vodili svoje žrtve iz župnišča v cerkev, kjer so jim duhovniki vsiljevali zakramente. Kdor je zakramente odklonil, je bil strašno mučen. V tisti cerkvi je „črna roka“, od duhovnikov rekrutirana organizacija, mučila in ubila okrog tisoč ljudi. V resnici ni bilo na Sv. Urhu nobenega župnišča, ker cerkev Sv. Urha ni imela stalnega duhovnika. Bila je tam le cerkvena hiša z gospodarskim poslopjem, dana v najem družini, ki naj bi skrbela za cerkev in pripravila vse potrebno za božjo službo ob prilikah, ko je prišel tja maševati duhovnik iz Sostrega. Zato se je ta hiša imenovala **mežnarija**. Hiša je stala 40 metrov nižje od cerkve in ni vodil noben tunnel v cerkev.

Cele litanije samih nesramnih in tudi neumnih laži, ki jih Adamič

LEGIONARJI, HAJDMO V ZBOR!

pripoveduje kot očividec! Edina resnična stvar, o kateri pripoveduje, da jo je tudi videl, je morda mlaka krvi v eni od kleti „župnišča“ in s krvjo oškropljene stene kleti, tako so ob soparnem vremenu baje bile še lepljive. Tu je namreč poslovalo „ljudsko sodišče“ proti „zločincem“ Sv. Urha. Podbevškova pripoveduje, kako je Peter Križaj, vojaški kurat urhavske domobranske posadke, prišel iz tiste kleti tako strašno zdelan od agentov UDB-e, da so mu pene tiščale iz ust... („Sv. Urh“, str. 595).

Franček Sajé je število žrtev pri Sv. Urhu ocenil na 500 (V Belogardizmu), Jože Javoršek pa v svojem Vodniku po Ljubljani navaja 250 žrtev urhavske domobranske posadke.

Ivo Pirkovič iz št. Jerneja, ideolog in uradni zgodovinar, je svojemu prijatelju Louisu Adamiču, kakor ta piše na str. 226 imenovane knjige (The Eagle and the Roots), posredoval o tedanjem patru priorju kartuzijanskega samostana v Pleterjah te-le zanimive podatke: a) V letih 1920 je p. Leopold (ki je bil Hrvat, kot pravi Adamič pod Pirkoviču) bil eden vodilnih nasprotnikov cinične, denarja in moči željne politične struje v cerkvi, ki jo je sicer po imenu vodil nadškof Bauer, dejansko pa mladi monsignor Alojzij Stepinac, ki je vodil škofijsko pisarno.

b) Ob Bauerjevi smrti je politična struja hotela imeti za naslednika na nadškofijskem sedežu Stepinca, čisto verska struja pa je pridobila kot protikandidata proti Stepincu p. Leopolda.

c) V borbi za nasledstvo je zmagal kandidat politične cerkvene struje, Alojzij Stepinac. Zakaj? Ker je tako zahteval od Vatikana kralj Aleksander.

d) Iz protesta nad to umazano igro je p. Leopold stopil v kartuzijanski samostan v Pleterjah. Neresničnost teh „podatkov“ je razvidna iz sledečih zgodovinskih dejstev:

a) Nadškof Bauer je umrl 7. decembra 1937. leta, jugoslovanski kralj Aleksander pa je bil ubit 1. 1934, torej je bil že tri leta mrtev in ni mogel posegati v boje za nasledstvo na zagrebškem nadškofijskem sedežu.

b) P. Leopold je že 1. 1932 v ljubljanskem cerkvenem seznamu naveden kot pater kartuzijanskega samostana v Pleterjah, zato se po smrti nadškofa Bauerja kot duhovnik ljubljanske škofije ni mogel potegovati za nadškofijski sedež zagrebške nadškofije.

c) V letih 1920 je bil Stepinac še visokošolec, študent zagrebške agronomske fakultete. Teološki študij je začel v Rimu 1924 leta in bil v Rimu posvečen za mašnika 1930. leta. Preden je bil posvečen v mašnika, ni mogel kandidirati za nadškofa.

Med „dokumenti“, ki z njimi Franček Sajé v I. izdaji svojega Belogardizma dokazuje resničnost svojih zgodovinskih sodb, priobčuje tudi tri fotografije Staneta Kukovice, bivšega člana urhavske domobranske posadke. Ena ga prestavlja kot frančiškana v frančiškanskem habitu, druga kot člana Vaške straže („belogardista“), tretja kot italijanskega vojaka, kar je tudi pod slikami posebej označeno. Ker pa je verjetno Sajé v Ljubljani zvedel, da Kukovica Stane nikdar ni bil član frančiškanskega reda in nihče v Ljubljani ni poznal nobenega mladega frančiškana s takim obrazom, je v II. izdaji Belogardizma ta preočitni spodrslija fotomontaže „popravlil“. Priobčil je iste tri slike, toda pod sliko, na kateri je bil prej Kukovica prikazan in tudi označen kot frančiškan, je zdaj stala oznaka: „Stane Kukovica kot dominikanec“. Ni se pa spomnil Sajé, da domi-

EDINOST, SREČA, SPRAVA K NAM NAJ NAZAJ SE VRNEJO!

nikanskega reda v Sloveniji sploh ni bilo in da dominikanci ne nosijo rjave obleke, kot frančiškani, ampak belo. Podbevškova je pa tudi morala l. 1966 že vedeti, saj je lahko slišala posmehljive opazke ljudi o Sajatovih nerodnih „dokumentih“ v zvezi s sliko Staneta Kukovice, da Kukovica ni mogel biti dominikanec, kot ni bil nikoli frančiškan. Zato je pod njegovo fotografijo previdno zapisala samo „Stane Kukovica kot menih“. Meniška obleka pa je na fotografiji tako nejasna, da je bilo res potrebno napisati, da je to menih. Saj sta obraz in obleka Kukovice na tej fotomontaži tako nedoločena, da bi pod to fotografijo čisto mirno lahko dali tudi oznako „Štefka Podbevšek kot menih“, če bi se ona dala na kratko ostriči, kot je na kratko ostrizen ponarejeni Kukovica.

Vsa Ljubljana je tudi vedela, da je slavna „fotografija“, na kateri stoje skupaj general Lev Rupnik, general SS Rösener in škof dr. Rožman in vsak v drugo stran gledajo, zgolj nerodna fotomontaža, tako očitno sestavljena iz različnih delov, da celo osnovnošolsko otročje zlahka ugane, kako je nastala, če ima le količkaj pojma o fotomontaži. Pa jo uradni zgodovinarji, Sajé in Podbevškova in drugi obvezno priobčujejo v svojih spisih kot dokazni dokument o sodelovanju dr. Rožmana z domačimi izdajalci, z gestapovci in SS-ovci.

Da opravičijo zavratni umor katoliškega študenta Jaroslava Kiklja v Ljubljani 18. marca 1942, so propagandisti OF priobčili „fotografijo“, ki je kazala Kiklja v uniformi italijanskih karabinjerjev (orožnikov), da bi tako dokazali njegovo sodelovanje z italijanskim okupatorjem. Pa jo je vsa javnost razkrinkala kot zelo nespretno fotomontažo.

Ali ni morda ta preveč pogostna raba fotomontaže pri „dokumentaciji“ komunističnih „zgodovinskih resnic“ kriva, da v Slovarju tujk (Franc Verbinc, Ljubljana 1970), ki je sicer dokaj natančen in popoln, sploh ni najti izraza „fotomontaža“, to je fotografija narejena na zlepljenih slikah (da recimo fotografiji enega človeka odrežemo glavo in jo nadomestimo z glavo drugega človeka). Sam sem že l. 1942 videl fotografijo-fotomontažo, v kateri je Franček G. samega sebe vozil sedečega v samokolnici.

Sam še nekaj primerov nesramnih laži komunističnega zgodovino-pisja. Dne 30. maja so bili zvečer v Pliberku od Angležev izročeni partizanom vsi člani družine Kukovica razen sina Ivana, ki je bil izročen dan prej 29. maja. Bili so: oče Jaka Kukovica (star 58 let), žena Marija (49 let), sinovi: Stane (24), Ciril (17), Marko (8), hčerke: Minka (23), Nada (19), Jerica (14), Helenca (10 let). Dne 3. junija so prišli od mučenja že napol mrtvi v strašno taborišče v Teharjih pri Celju. Tam so iztrgali materi iz rok desetletno hčerko Helenco in osemletnega sinčka Marka in ju izročili neki družini Volksdeutscherjev, ki je bila tudi zaprta v Teharjih. Iz Teharj so odpeljali v smrt hčerki Minko in Nado, nato sina Cirila, dne 8. junija pa mater Marijo. Po 12. juniju je bil ubit, menda na begu iz taborišča, tudi sin Stane.

Živi so ostali še oče Jakob ter 3 otroci: Jerica (14), Helenca (10) in Marko (8). Te so ohranili žive, da jih uporabijo za strašno komedijo „ljudskega sodišča“ v Polju pri Ljubljani, kot so to zahtevali tamkajšnji terenci. Oče in otroci so bili krvavi od pretepanja, hčerka Helenca tako bolna, da ni več poznala svojega brata Marka. Oče Jakob, prej krepak mož, je 7. decembra 1945 umrl za posledicami mučenja. Kako je Slovenski poročevalec dne 10. julija (ko so jih pripeljali iz Teharj) poročal o tem dogodku? „Zločinec Kukovica v rokah pravice. — Čitatelji Sloven-

DA SPET BOMO KOT NEKOČ: ENA SRENJA, ENA MOČ!

skega poročevalca si lahko mislite, da je prišel v roke pravice zloglasni krvolok (bil je svetniški mož, ki nikomur ni storil in ni želel nič hudega, op. p.) in izdajalec Jaka Kukovica. Ujeli so ga z nekaterimi pripadniki njegove družine. Viktor Pirjevec je bil ob 3. zjutraj opazil, da so izstopili v Zalogu iz tovornega vlaka Jaka Kukovica in njegovi trije otroci, med njimi hčerka Jerica...“

Te uboge, že od Slovenjgradca vso pot do Teharij mučene, v Teharijih do krvi pretepane in obrbane, vse krvave so torej ujeli v Zalogu! Tudi Podbevškova pravi v Sv. Urhu, da je partizanska vojska pri Teharijih „ujela večjo skupino domobrancev“! Kogar ni sram pisati, da so te od Angležev izročene in ves čas mučene rojake partizani ali pri Teharijih ali v Zalogu „ujeli“, tega tudi ne more biti sram, ko imenuje te ljudi „krvoloke“ in „izdajalce“.

Odličen vzorec dezinformacije, to je načrtno napačnega, resnični podobi zgodovinskega dogodka naravnost nasprotnega poročila, nam nudi tudi opis umika domobranske vojske in civilnih oseb ob koncu vojne, kakor ga najdemo v romanu Toneta Svetine „Ukana“ (III, str. 783...).

„Ukana“ naj bi bil zgodovinski roman. Pa je večkrat le velika zgodovinska laž. „Zgodovinski“ roman je spis, v katerem se pisatelj poslužuje resničnih zgodovinskih oseb in dejstev, čeprav jih umetniško po svoje obdela in dopolni zgodovinsko poročilo s podrobnostmi, ki jih v zgodovinskih dokumentih ne najdemo. Če pa pisatelj resnično podoba kakega zgodovinskega dejstva bistveno spremeni, tako da naredi n. pr. iz zmagovalca premaganca ali iz izdajalca branilca domovine, to ni več zgodovinski roman, marveč zgodovinska potvorba, umetniško oblikovana laž.

Po Svetinovem pisanju so se domobranci in civilno prebivalstvo umikali pred prodirajočo partizansko vojsko v divjem begu in neredu, se zmerjali na poti, preklinjali, se podirali in brez usmiljenja zmečkane sopotnike puščali umirati po poti; nemška tankovska divizija je brezobzirno zaorala v množico beguncev na cesti ter pomendrala vse, kar se ni pravočasno umaknilo s ceste; nemški general je poveljniku nemške tankovske divizije naročil, naj poskrbi, da „cerkveni veljaki in drugi predstavniki kontrarevolucije“ varno pridejo do Angležev; umikajočim se domobrancem in drugim slovenskim beguncem je odprla pot do Angležev nemška esesovska enota, ko je skoraj do zadnjega pobila bataljon partizanov, ki je pred dravskim mostom (pred Borovljami, op. p.) beguncem zastavljal pot; domobranci so nato Angleži oborožene vračali partizanski vojski, ki jih je razoroževala, ko je vlak privozil na prvo jugoslovansko železniško postajo.

Prehodil sem kot begunec večino tiste poti od Ljubljane do Vetrinja peš in imel priliko opazovati obnašanje vseh teh tisočev in tisočev slovenskih ljudi, ki so se brez kakršnegakoli prehodnega povelja ali propagande sami od sebe podali v tujino, da ne padejo v roke „osvoboditeljem“ slovenskega naroda. Prizore medsebojnega preklinjanja, teptanja slabših itd. si je izmislil avtor Ukane, pa se je ukanil. Bil je to križev pot ponosnega in zrelega naroda, noben paničen beg, razen ko so v Trziču partizani začeli streljati na skupino beguncev, ki so jo obkolili. Ko smo z neko skupino (ne vem, iz katerega dela Slovenije so že bili) v Trziču počivali na trati pri neki gostilni in se tam krepčali s tem, kar je kdo imel, sem občudoval mirnost, vdanost v voljo božjo, discipliniranost množice. Zmolili smo tam več molitev. Tudi ko je duhovnik pozval ljudi, naj odpustijo vse trpljenje, ki so ga prestali, svojim sovražnikom in naj

zmolijo vsi skupaj še Oče naš, zdravamarijo in častbodi zanje, so to vsi storili. Občudoval bi zadržanje te množice vsak tujec, ki bi jo videl ob tej priliki.

Nikoli nisem slišal ali bral, razen v Svetinovi Ukani, da bi nemška vojska bodisi „cerkvenim veljakom“, bodisi drugim slovenskim beguncem nudila svojo pomoč. Sam sem videl sovražno razpoloženje večine Nemcev proti nam. Nemci so bili dogovorjeni s partizansko vojsko, da nam zaprejo pot, ne pa da nas spravijo na varno k Angležem. Zdravnik dr. Meršol je priča, kako so Nemci pri železniški postaji Lesce na Gorenjskem odliko časa zavlračevali odhod vlaka z domobranskimi ranjenci, dokler se niso zbrale dovolj močne sile partizanov, napadle vlak, zajele ranjence z bolniškimi sestrami in z vojnim kuratom vred, odpeljale v št. Vid in nato vse poklale. Nemci pa so za to uslugo smeli prosto domov.

Prav tako je nemška vojska ovirala umik beguncev pri Ljubljani. Že prej so nemški tanki in topovi posebno na ovinkih večkrat zapirali cesto. Nad ljubeljskim predorom pa so imeli razmeščena strojniška gnezda in so prepovedali slovenskim beguncem prehod. Če ne bi stopil odločni četniški višji narednik Jože Grum z naperjeno strojnico k nemškemu oficirju, ki je poveljeval nemški blokadi predora in ga na mestu ustrelil, bi vsa množica beguncev, ki je čakala pred predorom postala plen partizanov. Ko je njihov poveljnik bil ubit, so se Nemci zmedli in brez odpora pustili prost prehod.

V zameno za uslugo oviranja umika beguncem je partizanska vojska pred dravskim mostom nemške vojake razoroževala, nato jih pa puščala mirno čez most proti domu. Šlo ji je samo za to, da ujame ali pobije na umiku čim več svojih slovenskih rojakov.

Res se ji je posrečilo na črti Borovlje-Dravski most zajeti 600 civilnih beguncev in malo skupino četnikov. Zaprla je tudi pot nazaj proti Tržiču in tako onemogočila povratek. S tržiške strani je streljala beguncem v hrbet. Bili so obkoljeni, v pasti. Nemško topništvo bi lahko zadrževalo partizane, ki so pritiskali za nami, pa je rajši sebe reševalo, saj so Nemce partizani puščali naprej.

Prišel je beguncem na pomoč domobranski udarni bataljon Vuka Rupnika. Pod noč 10. maja je tiho zasedel položaje nasproti partizanski bojni črti med Svetnami in Dravskim mostom. Po cenicvah nekaterih prič je partizanska zaseda štela okoli 2.500 borecev. V jutranjih urah so odprli ogenj in s tako silo jurišali na partizane, da so v dvajsetih minutah razpršili trikrat močnejšega sovražnika. Partizani so pustili na bojišču 70 mrtvih, domobranci niso imeli nobenega mrtvega. Po tem zadnjem partizanskem porazu so domobranci osvobodili še 300 beguncev, ki so jih v prejšnjih dneh partizani zajeli. Tako je večina beguncev srečno prišla preko Drave do Angležev. Rupnikov udarni bataljon je bila tista Svetinova „esesovska enota“, ki je „skoraj do zadnjega pobila bataljon partizanov“ in vsem beguncem odprla pot k Angležem. Nemška vojska pred partizansko zasedo ob straneh ceste proti dravskemu mostu zmetala „na klastro visoko skladovnico orožja v dolžini 500 metrov“.

Še najbolj ostudna Svetinova dezinformacija pa je trditev, da so Angleži domobrance izročili partizanski vojski oborožene in da so jih šele partizani razorožili. Resnica je, da so Angleži odvzeli domobrancem še pipe in ure (nato v Vetrinju 14—19 dni!), preden so jih predali partizanom.

Sicer pa imamo tak javen in neizpodbiten dokaz neobjektivnosti režimskega komunističnega zgodovinarja ter njegove popolne podrejenosti zahtevam propagande (poveličevanju zaslug Partije in obrekovanju njenih nasprotnikov), da si boljšega ne moremo želeli. To zgodovinarje in obveščanje javnosti je celih trideset let lagalo, da domobranska vojska ni bila izročena in da ni bila pobita. Zdaj pa je prav tako nesramno začelo lagati, da je bila pred pokolom pravilno in pravično sojena in da so prejeli „zasluženo kazen“ le tisti, ki jih je partizansko sodišče spoznalo za krive.

Celo Jože Javoršek, ki mu nihče ne more očitati simpatij do domobranstva, brez ovinkov priznava, da so bili domobranci pobiti brez kakršnega koli sodnega procesa. Poznal je domobranca študenta Janeza Remica, s katerim sta bila prej prijatelja. O njem pravi, da je malo ljudi srečal na Slovenskem, ki bi bili tako nadarjeni. Popoln genij: pesnik, matematik, jezikoslovec, zgodovinar, prevajalec, kritik... neke vrste Matija Čop, le da je pri mlajših letih veliko več vedel kot on (kot Matija Čop, op. p.). O njegovem umoru v Teharjih sodi takole: „Tiste, ki so neposredno krivi, da nisi več živ, bi bilo treba postaviti pred sodni stol, zakaj pobili so enega najumnejših Slovencev...“. Predstavljajoč si, da se po njegovi smrti pogovarjata, mu polaga v usta tale bridek očitek: „Zakaj pa me potem leta 1945 nisi rešil (če si me rad imel, kot praviš)? Zakaj si me pustil v Teharjih pri Celju, kjer so mi poslali rožni venec svinca v prsi, ne da bi me vprašali po mojem življenjepisu, še manj pa po moji krivdi (podčrtal jaz)?“ (Jože Javoršek, Hvalnica zemlji, 1971, Maribor, str. 90).

Eden izmed bistrih poznavalcev OF in PS, že omenjeni Ivan Dolenc, dolga leta ravnatelj novomeške gimnazije, je pravilno zapisal: „Z vsem komunističnim gibanjem je laž tako neločljivo spojena, da lahko rečemo: Če bi samo en teden v Sloveniji vsi ljudje samo resnico govorili, pa bi bilo partizanstva — konec.“

2. Neobjektivnost komunističnih sodišč

Prav tako nezanesljiv dokazni material so akti revolucionarnih sodišč. Namen teh sodišč ni bil dognati objektivni ali subjektivni odnos dejanj obtožencev do moralnih pravil uzakonjenih v državni ustavi, marveč zgolj uničenje ideoloških in političnih nasprotnikov Partije, bodisi aktualnih, bodisi potencialnih. Izrek sodišča ni bil odvisen od razprave pred sodiščem, marveč je razprava bila odvisna od sodnijskega izreka, ki je bil že pred razpravo določen na tajni seji aktivistov Partije. Sodnijske razprave so bile le komedije, čeprav so se velikokrat končale z usmrtnitvijo obtoženca. Bile so gledališke predstave z vnaprej predpisanimi vlogami in z vnaprej predpisanim obveznim rezultatom.

V svoji znameniti knjigi *The new class* (Novi razred) piše Milovan Djilas, da so jugoslovanski sodni procesi bili zvesta kopija Stalinskih sodnih procesov v dobi velikih čistk. Sam Ranković, ki je bil notranji minister, je izjavil kot smo že omenili, da je bilo nad 40% jetnikov krivično zaprtih. Tito pa je kot predsednik vsem prebivalcem Jugoslavije javno povedal, da se je Ranković posluževal istih, če ne še hujših metod kot Gestapo. Ali si moremo želeli bolj zanesljive in bolj porazne ocene slovenskih komunističnih sodišč med vojno in prva leta po vojni?

Ali so z nečloveškim mučenjem izsiljena priznanja najbolj nemogočih zločinov dokazni material? Dr. Ivan Dolenc, blag in do skrajnosti

tenkovesten poročevalec doživetij in trpljenja v jetnišnici, pripoveduje (Moja rast, str. 171 — 151) o sojetniku Rozmanu (o tem govori tudi Podbevškova v Sv. Urhu), kako so ga obsodili na smrt kot strašnega zločinca, kot „klavca žensk in nedolžnih otrok, požigalca in prostaškega roparja“. Vse te zločine je seveda priznal in še druge (da je n. pr. z žepnim nožem otrokom in ženam rezal glave). Ko so mu sojetniki pokazali, kaj piše o njem Ljudska pravica, so ga oblike solze in je rekel: „Saj to ni res! Toda jaz sem priznal vse, kar so od mene zahtevali, ker so me tako mučili, da sem se bal, da bom mučenju podlegel.“ Pripovedoval je, kako so ga mučili. Aretiran je bil 14. junija 1945. Najprej so ga zasliševali 28. junija; takrat še ni bil v jetnišnici, ampak v nekem drugem poslopju... nekje v Gledališki ulici ali njeni bližini (na ulico se ni mogel spomniti). Tam so ga tako pretepli s pestmi in pištolami, da so mu zbili en zob. Preteпали so ga tudi ob prevozu v jetnišnico, kamor je prišel po zasliševanju ves krvav. Osem tednov je bil sam zaprt v celici 110. Mnogokrat so ga tepli. Najhuje je bilo od 24. do 26. avgusta 1945. Takrat pri zasliševanju ni bil samo tepen, če ni vsega potrdil, kar so mu očitali, ampak tudi ves ta čas od 24. do 26. avgusta ni dobil ne jedi, ne pijače; niti spati ali sedeti ni smel, ampak moral je v celici neprestano stati ali hoditi. Dne 26. avgusta je bil tako izmučen, da mu je bilo vseeno, kaj je podpisal. Hotel si je samo podaljšati življenje in se rešiti mučenja. Priznal je nad 20 umorov, tudi umor gostilničarja Matka meseca avgusta 1944, čeprav so Matka sami partizani ustrelili že novembra 1943!

Če komunistično sodišče nima na razpolago dokumentov, si jih ustvari, ali pa uporabi obtožbo kot dokument, ki naj dokaže resničnost druge, prav tako nedokazane in nedokazljive obtožbe.

Posluži se fotomontaže, kot pri „fotografiji“ škofa Rožmana z Rupnikom in Rösenerjem. Kot dokazni material, da so katoliški študentje po navodilih škofa Rožmana sodelovali pri fašističnih racijah po mestu in določali, kdo naj bo izpuščen, kdo poslan v internacijo, so se poslužili v sodnijski razpravi tudi fotomontaže študenta Kiklja v uniformi italijanskega karabinerja.

Posluži se izmišljenih imen in izmišljenih reči. Škofu so očitali, da je kaplan Grčar aprila 1945. leta v Dolnjem Logatcu vršil osemdnevno javno pobožnost za slovenske domobrance in zoper partizane. Resnica pa je, da kaplana z imenom Grčar sploh ni bilo. Cerkveno pobožnost je opravil kaplan Grčman, pa le v ta namen, da bi Bog obvaroval Slovence pred nesrečo, da se velika bojna fronta premakne v našo deželo in jo še bolj opustoši. Isto sodišče IV. armade v Ljubljani (avgusta 1946) je škofu Rožmanu tudi očitalo, da je v listu „Katoliški bogoslovec“ napisal članek, v katerem je pozival svoje bogoslovce na borbo zoper osvobodilno gibanje. Resnica pa je, da v ljubljanski škofiji sploh nikoli ni bilo lista ali časopisa s takim naslovom.

Ves sodnijski postopek IV. armade proti škofu dr. Rožmanu ni bil nič drugega nego niz nesramnih podtikanj, tako nesmiselnih, da sodišče v večini primerov niti ni tvegalo poskusa, da obtožbe dokaže. Zadovoljilo se je z obtožbami in ga na podlagi golih obtožb obsodilo. Uradni komunistični zgodovinarji pa se zdaj v svojih zgodovinskih razpravah poslužujejo tistih nedokazanih obtožb sodišča kot samoumevno veljavnih dokumentov za dokazovanje istih obtožb proti dr. Rožmanu. Tako Sajč in š. Podbevšek in seveda tudi Vidic in za njim koroški „progresisti“.

Revolucionarna sodišča so v svojem popolnem preziru objektivne

resnice zgodovinskih dejstev in moralnih načel šla tako daleč, da so postavila pred sodišče, zaprla ali celo usmrtila osebe, ki so jih nacisti pregnali iz domovine v Srbijo ali celo v Dachau in druga smrtna taborišča. Tako se je zgodilo n. pr. s kaplanom Henrikom Goričanom, ki se je vrnil po vojni iz Dachaua pa je v „osvobojeni“ domovini moral pred sodišče in v ječo kot „kolaboracionist“ in „izdajalec“. In ne samo on! Ista usoda je doletela slavista, kanonika in prelata dr. Jakoba Šolarja. Ko je prišel iz Dachaua, je moral v ječo „osvoboditeljev“.

Neprekosljivi višek čistega pračloveškega barbarstva, popolnega prezira vseh tudi najosnovnejših zahtev civilizacije v odnosu do sočloveka pa predstavlja način sojenja, ki so se ga poslužila komunistična vojaška sodišča v postopku proti vrnjenim domobrancem. Ta način sojenja, streljanje brez vprašanja, kdo si ali čigav si, vsakdanje pretepanje, zapisovanje imen le zato, da se znanci ločijo in si tako ne bodo mogli pomagati pri morebitnem poskusu bega, je osnovni dokument za ocenjevanje odnosa Partije do človeške osebe in do objektivne resnice. Kdor si upa tak način ravnanja imenovati „sojenje“, je najnesrečnejši in najbolj pomilovanja vreden emigrant: emigriral je iz civilizacije 20. stoletja po Kristusu v civilizacijo jamskega pračloveka! Tudi če se radi lepšega še vedo poslužuje slovenskega ali kakega drugega evropskega jezika!

Kakor je torej gotovo, da se ne moremo zanesti na Vidičevo vestnost glede točnosti krajevnih in časovnih navedb, tako je gotovo, da ne zasluži našega zaupanja glede verodostojnosti virov, iz katerih jemlje svoje zgodovinske podatke.

IV. Tendencioznost

Knjiga Po sledovih črne roke nosi več očitnih znakov, da avtor ni imel namena pisati objektivno zgodovino o „črni roki“, ampak zgolj zagovarjati komunistično stranko in njeno partizansko vojsko ter sramotiti protikomunistični tabor, predvsem katoliški kler in domobransko vojsko. Ti znaki so:

1) Diskriminacija nasprotnikov pri izbiri zgodovinskih dejstev, ki jih je vredno zapisati. udi če navaja resnične dogodke, maliči pravo podobo zgodovinskega pojava na ta način, da zamolčuje pri nasprotniku vsa zanj častna dejanja in lastnosti. Predaja se neke vrste daltonizmu: pri svojih vidi le bele barve, pri nasprotnikih pa samo črne. O dr. Ciganu n. pr. ne ve nič povedati, kako je okoliškimi družinam brezplačno pomagal pri kmečkih delih. Nič ne omenja visokega odlikovanja, ki mu je malo pred smrtjo bilo podeljeno od Socialistične republike Slovenije radi njegovih zaslug za slovenski narod na Koroškem. Ko govori o njegovem pogrebu, zna povedati le to, da je bil pokopan „z visokimi cerkvenimi častmi“. Ne pove pa, da je prišla na njegov pogreb v Ljubljano, čeprav je bil mrzel zimski dan, takorekoč vsa zavedna slovenska Koroška, tudi taki, ki so pozneje začeli na njega in njegovo delo blato metati.

2) Diskriminacija pri izbiri kvalifikativnih izrazov. V tem Vidic lahko služi kot klasičen primer .V njegovem spisu partizani in terenci niso nikoli tolpa ali banda, nikoli ne ropajo in ne kradejo, nikoli ne vohunijo, nikoli ne zalezujejo, nikoli ne ubijajo, zverinsko ravnanje s sočlovekom pa nobenemu izmed njih sploh nikoli niti na misel ni prišlo. Oni so vedno le „vojska, oskrbujejo se, vršijo obveščevalno službo, zasledujejo

NAJ ZDROBE NJIH ROKE SI SPONE, KI JIH ŠE TEŽE

zločinca“, če ga dobijo, ga navadno samo „obsodijo, izrečejo obsodbo“ ali kvečjemu čisto narahlo in z vsó obzirnostjo „usmrtijo, izvršijo obsodbo“, v najhujšem slučaju pa le „likvidirajo“. Domobranci (četniki, belogardisti) pa svoje žrtve le izjemoma enostavno „ubijejo“ ali „likvidirajo“ Sko-raj vedno jo „zverinsko umorijo, nečloveško mučijo, zakoljejo, zahrbtno umorijo“. Oni so vedno le „tolpa, banda, morilci, črnorokci, krvوسي, krvniki, satani, hudiči, vragi, golazen, špijoni, izdajalci, zverine, propalice, volkovi, biki, bivoli, ženskarji, ki lajajo, rjovejo, tulijo itd. itd.; duhovniki, ki niso hoteli sodelovati z OF, so „hinavci, klerofašisti, verski fanatiki, verski blazneži“, škof pa celo razširjevalec „narodno krivoverskega učnja“.

3) Minimizacija in maksimizacija. Nečastna dejstva v svojem poli-tičnem taboru, če jih že ne more docela zamolčati, skuša prikazati čim bolj nepomembna, v nasprotniškem taboru pa jih napihuje do skrajnosti. Tako nam Vidic nikjer ne pove, da so Angleži izročili partizanski vojski celotno domobransko in četniško vojsko, ki so jo prijateljsko sprejeli, ko se je ob koncu vojne umaknila na Koroško. Pove le, da so izročili „nekaj tisoč domobrancev“, in da je od teh partizanska vojska en del „postavila pred sodišče ter usmrtila“. Če pa so domobranci v kaki vasi postrelili pet ali šest terencev, je to že „množičen pokol, morija, klanje.“

4) Naravnost infantilna sofistika, to je poneverjanje resnice pri ugotavljanju krivde ali nedolžnosti. Človeku se kar nemogoče zdi, da bi se kdo, ki pravi, da piše zgodovino, delal tako neumnega pri obtoževanju svojih političnih in ideoloških nasprotnikov ter imel tudi svoje bralce za tako otročje neumne, da mu bodo verjeli. Domobrancem vedno očita, da so zverinsko ubijali „nedolžne“ ljudi. „Nedolžnost“ ubitih pa dokazuje z naštevanjem njihovih zaslug v boju proti domobrancem: kako spretno in vztrajno so vršili kurirsko službo, obveščevalno službo, propagandno in agitacijsko službo, zbirali in skrivali in prenašali orožje, pobijali domobrance in podobno.

Vsak normalen osnovnošolski otrok ve, da se imenuje po nedolžnem „ubit tisti, ki s strani morilca ni zaslužil nobene kazni ali vsaj ne smrtne kazni, ker morilcu ni storil nobene sile ali krivice. Vidic ponovno doka-zuje, da so domobranci bili večinoma kmečki in pobožni fantje, ki jih je „klerofašistična“ duhovščina s škofom na čelu zapeljala, da so prišli za orožje proti partizanom. Priznava jim torej, da so se borili iz prepričanja, da je partizanski način bojevanja proti okupatorju slovenskemu narodu škodljiv in poguben. V Sloveniji je torej bila v teku državljanska vojna med partizani in domobranci, med komunističnim in protikomunističnim taborom. Saj dandanes že vsi komunistični zgodovinarji priznavajo, da je „narodnoosvobodilna vojna“ bila v resnici komunistična revolucija, se pravi oborožen napad komunistične stranke na svoje politične nasprotnike, da jih likvidira. Če je bil torej namen partizanske vojske pobijanje domobrancev in njihovih sodelavcev, ali so potem domobranci pobili „nedolžne-ga“ človeka, če so pobili kakega posebno nevarnega terenca ali partizana? Ali ima potem kak smisel govoriti, da so domobranci „zahrbtno napadli“ ali „zahrbtno umorili“ kakega partizana. Ali ni cilj vsake vojske priti sovražniku za hrbet in ga potolči s čim manjšimi lastnimi izgubami. Je partizanska vojska drugače delala? Je kurirjem, volunom, organizator-jem, simpatizerjem domobranske vojske vedno naprej sporočila kraj in čas, ko jih bo napadla in likvidirala?

PESEM SLOVENSKA NAJ S EGLASI!

Takole sami opredelje terence v knjigi „Ljubljana v ilegali, II. del, stran 78: „Narodna zaščita je bila množična organizacija vojaškega značaja in prva stopnja partizanstva. Bila je formirana po tovarnah, podjetjih, ustanovah in na terenih.“ (Podčrtano moje).

Prav tako nesmiselno je, ko Vidic obtožuje domobransko obveščevalno službo, da je „zbirala vse podatke, ki so bili važni za protikomunistični boj... ugotavljala partizanske kurirje in kurirke, odkrivala komunistične celice, sestavljala kartoteko nezanesljivih v vasi, odkrivala pripadnike NOB itd.“. To je kot če bi kdo očital mesarju, da kolje živino ali trgovcu, da kupuje in prodaja blago. Ali ima kakršnakoli obveščevalna služba katerekoli vojske na svetu kak drugačen namen kot zbirati podatke o sovražniku? Je varnostna obveščevalna služba Partije (VOS) za časa boja z domobranci zbirala podatke o čem drugem kot o domobranski vojski in njenih pomožnih silah; jih morda ni spravljala v kartoteko, marveč kar po cestah razmetavala ?

(Bo še)

¿Derecho a la vida – será derecho del hombre?

En estos días de junio la inmigración eslovena de la última posguerra en la Argentina, conmemora, en la comunión espiritual y de sangre con sus hijos, nacidos ya en suelo que enarbola la bandera celeste y blanca, la mayor tragedia de su nación.

Hace 34 años atrás, apenas terminada la segunda guerra mundial, traicionados por el Occidente en Yalta, engañados y desarmados, han sido masacrados y aniquilados por hordas comunistas yugoslavas, miles de los mejores hijos de la nación eslovena. Algunos testigos de éstos días y noches de espanto viven todavía y están dispuestos a dar testimonio de su dolorosa verdad donde sea y cuando sea. Pero el Occidente hace mucho que ha enmudecido.

De los conductores de las naciones responsables de estas traiciones y crímenes de lesa humanidad hasta hoy día ninguno ni siquiera ha intentado la mas leve disculpa verbal.

Pero sí, algunos de ellos pretenden erigirse en supremos defensores de los DERECHOS DEL HOMBRE. Por supuesto, no siempre y en todas las ocasiones. A ellos, pues, les interesan más los inmorales y así llamados “supremos” intereses de su propio país, que los de verdad supremos intereses de la justicia.

Es muy esclarecedor, al respecto, el artículo de la revista „Somos“ No. 130, que aquí reproducimos parcialmente:

Una crónica periodística sin adjetivos calificativos no siempre equivale a una crónica despersonalizada y objetiva. La falta de conceptos subjetivos y la ausencia total de juicios equilibrados suelen convertir a esas crónicas en justificaciones tácitas de algún acontecimiento o el respaldo liso y llano de una actitud determinada.

Es lo que está pasando con los informes que distribuyen las agencias noticiosas y casi todos los medios de información „independientes“ del mundo occidental con respecto a la “revolución islámica” impulsada por el ayatollah Khomeiny en el Irán.

Las crónicas de la “gran prensa” hablan asépticamente de por lo menos medio centenar de fusilamientos a cargo de pelotones civiles, juicios sumarísimos ante “tribunales islámicos” y milicias irregulares enroladas en los ya céle-

bres "comandos de Khomeiny". La parquedad de esos informes resulta escalofriante. Dicen: "Ayer fueron fusilados en Teherán los generales Fulano y Zutano, hallados culpables de encabezar la represión durante los últimos días de la dictadura del sha", por ejemplo. Y punto.

Es una actitud curiosa, por decir algo elegante. Porque ese desprejuicio y esa falta de énfasis para relatar los crímenes salvajes de los "comandos de Khomeiny" contrastan notoriamente con la campaña tan llena de adjetivos malintencionados que acompañó al gobierno argentino hasta varios meses después del pronunciamiento del 24 de marzo del 76.

Nadie puede negar que en la Argentina de 1975 a 1977 —cuando se anunció el aniquilamiento definitivo de las bandas subversivas que operaban en nuestro país— hubo muertos y heridos, y hubo también víctimas inocentes que cayeron en el transcurso de una guerra sucia que generó el accionar extremista.

Nadie puede negar, tampoco, que en el Irán islámico de Khomeiny hay muertos —cientos de muertos en este caso— que pueden ser considerados víctimas inevitables de una guerra civil tan atroz y tan ciega como la que convulsiona en estos días al país persa. De acuerdo. Pero entonces, ¿por qué en un caso —el nuestro— se gastaron tantos adjetivos y se alzaron tantas voces indignas y ahora no se escucha a nadie ni se escribe una sola línea para condenar los atropellos de las bandas adictas al líder chiíta?

¿Es que acaso se puede matar en nombre de Alá, pero no para defender la libertad y la integridad de un país como la Argentina?

¿Por qué el señor Jimmy Carter no cuestionó en ningún momento los métodos sangrientos que emplearon tanto el sha —en su intento por mantenerse en el trono— y los fanáticos seguidores del ayatollah, en su "guerra santa" contra la modernización y la occidentalización" del Irán?

¿Por qué no se formaron comisiones internacionales que investigaran las flagrantes violaciones de los derechos humanos en Persia, así como lo hicieron tan entusiastamente en Chile y el Uruguay?

Son demasiados los interrogantes y demasiadas las sospechas de cinismo que recaen a partir de ahora sobre el señor Carter, cuando expone su tan mentada doctrina en defensa de los derechos humanos. Porque sería una inconcebible "casualidad" que la Casa Blanca sólo advierta violaciones de esos derechos en algunos países de América Latina y en Corea del Sur, mientras se le pasan por alto los atropellos a la dignidad, a la libertad y a la misma vida del hombre en un país que abastece generosamente de petróleo a las industrias norteamericanas.

La represión sistemática, la tortura, el amordazamiento de la prensa y la eliminación física de los opositores no son una originalidad de Khomeiny en el Irán. Son elementos que desde 1953 venía utilizando discrecionalmente el sha Mohammed Reza Pahlevi, quien a su vez los había aprendido de su padre, el fundador de la dinastía Pahlevi, que cobró notoriedad internacional cuando se alineó junto a Hitler durante la segunda guerra mundial.

Con todo este cuadro por delante, los argentinos tenemos una oportunidad magnífica de aprender una lección de vida. Una lección moral y política. Están a la vista los intereses mezquinos y oportunistas que perseguían los autoproclamados "defensores de los derechos humanos". Los que ganaron votos deformando nuestra realidad, allá por 1976 —época de elecciones en los Estados Unidos, por si alguien no lo recuerda— hoy convalidan una dictadura atroz, que asesina y practica una absurda discriminación religiosa, racial y hasta sexual, en nombre de Alá.

A esta altura, parece que hay países con permiso para violar los derechos humanos y países que deben cargar con las culpas colectivas.

Parece que para algunas potencias un barril de petróleo vale más que la propia dignidad nacional.

NAŠI JUBILANTI

GOSPA ALOJZIJA URBANČIČ — 85-LETNICA

Pred kratkim je praznovala med nami v Argentini 85-letnico svojega življenjskega jubileja Urbančičeva mama, doma iz Čateža na Dolenjskem. Ne vem, če sem šel na božjo pot ali na izlet. Vem le, da sem se iz Zaplaza spustil po golem hribu navzdol in ker nisem imel zadostnih zavor (takrat jih na nogah še nismo nosili), sem se ves zasopel ustavil šele, ko sem ob podvzožju hriba padel čez cesto v Urbančičevo gostilno, ki se je po maši hitro polnila. Dobra postrežba in odlična hrana je vabila „ljubljske srajce“ in druge pobožne romarje, da si „privežejo dušo“.

V zakonu z možem Antonom so se jima rodile tri hčerke in šest fantov.

Slavljenka je vzgajala svoje otroke v krščanskem duhu, zato so v času komunistične revolucije štirje fantje oblekli domobransko uniformo.

Oče je delil usodo begunca po taboriščih v Italiji, kmalu po prihodu v Argentino pa je umrl.

Mama je šla od doma pozneje, najprej v Kanado k sestri, nato pa v Argentino med svoje otroke.

Urbančičevo posestvo so doma komunisti upostožili, poslopja pa požgali.

Slavljenka, srečna med svojimi otroci, vnuki in pravnuki še vedno redno hodi k slovenski maši v San Justo. Tudi gospodinja si še sama. Vestnik bere še vedno brez očal. Telesno čvrsta, je še vedno moralna opora svojim otrokom, vsem nam, ki jo poznamo, pa je lep vzgled globoko verne žene, tihe in skromne, poštene in zavedne slovenske matere.

S čestitkami k Vašemu visokemu življenjskemu jubileju prosimo Boga, naj Vam nakloni še mnogo zdravih in srečnih let!

MAKS LOH — 70-LETNIK

Naš dragi prijatelj Maks Loh je 7. maja t. l. obhajal svoj sedemdeseti rojstni dan. Ni ga hotel obhajati sam, ampak je povabil ob tej priložnosti na svoj dom tudi svoje prijatelje, da z njimi znova obudi spomine na tisto težko pa vendar slavno dobo med drugo svetovno vojno, ki so jo komunisti izrabili za svojo revolucijo.

Naš jubilar je diplomiral na pravni fakulteti v Ljubljani. Bil je že v akademskih letih odločen protikomunist. Da bi mogel v boju zoper zločinski komunizem kaj več storiti, je leta 1943 stopil v službo na ljubljanski policiji, kjer je bil dve leti vršilec dolžnosti šefa političnega oddelka. — Po koncu vojne se je izselil v Argentino, kjer je imel razne zaposlitve. Kakor doma tako je tudi v Argentini ves čas delal v raznih organizacijah, zlasti v Društvu slovenskih protikomunističnih borcev in v Akademskem klubu Straža. S članki je sodeloval v Vestniku, v Zborniku Svobodne Slovenije, v Slovenski državi v Torontu in drugod.

K sedemdesetletnici mu vsi soborci in prijatelji najtopleje čestitamo. Dobri Bog naj ga ohrani še mnogo let!

MI SMO SLOVENSKE ZEMLJE ČUVARJI,

DRUŠTVENE VESTI

OBČNI ZBOR DRUŠTVA SLOV. PROTIKOMUNISTIČNIH BORCEV, CLEVELAND.

V nedeljo 1. aprila 1979 je imelo D. S. P. B., Cleveland, svoj redni letni občni zbor v Baragovem domu, katerega se je udeležilo lepo število članov.

Predsednik Vinko Rožman je začel občni zbor z molitvijo za uspeh in nz avečni mir pokojnih članov. Po pozdravu navzočih je napovedal običajni dnevni red.

Predlagani zapisnikar, Anton Meglič, je nalogo prevzel in prebral lanski zapisnik, ki je bil sprejet.

Tajnik Anton Meglič je v svojem poročilu povedal, da ima društvo 46 rednih članov, ki so se med poslovno dobo redno udeleževali sej. Imeli smo jih 9. Med letom smo izgubili enega člana, enega pa pridobili. V bolnici se nahaja član Valentin Potočnik, kateremu želi poslati s tega občnega zbora pozdrave v podpisih vseh udeležencev.

Blagajnik Franc Tominc je poročal o finančnem uspehu prireditve, o trenutnem stanju blagajne, oboje je zelo razveseljivo in bomo lahko prispevali v zvezin invalidski sklad in podprli naše glasilo Vestnik, če bi naročnina ne zadoščala za kritje stroškov.

Predsednik Vinko Rožman je v svojem poročilu naglasil, da smo v tem letu ob lepem sodelovanju vseh odbornikov in članov izvedli 4 prireditve in sicer: Spominski dan 28. maja, s sv. mašo za vse žrtve vojne in revolucije, posebno pa še za vrnjene domobrance in četnike in z obiskom pokopališča, kjer počiva že toliko naših članov in prijateljev: romanje v Frank, Ohio, 24. septembra, kjer se še posebej spominjajo Turjaških in Grčariških žrtev, družabni večer z večerjo in plesom 14. oktobra in božičnico 17. decembra lanskega leta. Vse te prireditve so bile lepo izvedene in zelo dobro obiskane. Vsaka od njih je zahtevala dosti dela, zakar se ponovno zahvali vsem za pripravljenost in požrtvovalnost. Poudaril je potrebo po nadaljevanju dela in čuječnosti, kajti tudi komunizem ne spi, ampak preko svojih konzulatov in njihovih prikritih sodelavcev preži na vsako priliko, kje bi širil svojo propagando in izpodkopaval trdnost in zavednost naših ljudi.

Poleg naših rednih prireditev se je naše društvo z odborom in nekaterimi člani udeležilo tudi zvezinega občnega zbora v Torontu 9. septembra 1978 in naslednji dan 10. septembra romanja v Midland, ki ga prireja ta skupno obe tamošnji borčevski organizaciji.

Zastopnik za Vestnik je poročal o svojih težavah, ki jih ima z zao-

GESLO JE NAŠE: DOM, NAROD, BOG!

stalo naročnino, s počasno pošto in se priporočal, naj vsi člani pomagajo pridobivati novih naročnikov. Podal je tudi številčno poročilo o stanju njegove blagajniške knjige, ki bo v zapisniku.

Nadzorni odbor je pri pregledovanju knjig našel vse v najlepšem redu in predlagal razrešnico odbora s pohvalo; vsi člani so predlog podprli z navdušenim ploskanjem.

Predlog, naj stari, pravkar s pohvalo razrešeni odbor ostane še za prihodnjo poslovno dobo, je obveljal, ko so vsi odborniki bili pripravljeni prevzeti odgovornost in delo za nadaljnje leto. Tako so volitve odpadle in v veliko zadovoljstvo članstva je ostal stari odbor s predsednikom Vinkom Rožmanom, tajnikom Antonom Megličem in blagajnikom Francem Tomincem na čelu.

Predlog, da se iz krajevne blagajne pošlje v zvezin invalidski sklad \$ 250.— za Veliko noč, je bil soglasno sprejet. Če bo pa odbor dobil prošnjo za večji prispevek, bo o nadaljnem prispevku odločil na svoji seji.

Predlagano je bilo tudi, da bi Vestnik izšel večkrat na leto in naj bi posamezni zvezek ne združil več kot 2 štev., da ga lahko za naročnino ponudimo večkrat na leto, ne le 3 ali 4 krat. ako bi tudi lažje pridobivali nove naročnike.

Med slučajnostmi smo razpravljali o važnosti meddruštvenih sestankov, ki so se pričeli lani za skupen enoten nastop proti kulturni izmenjavi z domovino. Teh sestankov se udeležujejo vse protikomunistično usmerjene slov. organizacije v Clevelandu. Naše društvo zastopa predsednik Vinko Rožman. Namen teh sestankov je poleg enotnega nastopa v določenih primerih, zблиžanje društev, izmenjava idej in večja možnost za lažjo pripravo in večji uspeh vseslovenskih prireditev, kakor je bila n. pr. lani 60-letnica 29. oktobra, katere pripravljalni odbor se je sestavil na teh sestankih.

Druga slučajnost: Obisk primorskih Slovencev v Ameriki na povabilo Primorskega kluba v Clevelandu. Društvo S. P. B. je bilo kot organizacija povabljen k sodelovanju. Gostje iz italijanske strani meje v našem Primorju imajo v načrtu 2 prireditvi v Clevelandu, igro in koncert. Sklep seje našega društva je bil, da kot organizacija ne sodeluje, ker je premalo poučena o podrobnostih tega obiska, vsak član pa naj kot posameznik po svoje odloči o svojem osebnem sodelovanju oziroma obisku prireditev. Odbor je udeležbo priporočil s pridržkom, da bi v slučaju, če bi se na kateri izmed prireditev pojavil Jugoslovanski konzul, v znak protesta vsaj naši člani zapuste dvorano.

Ob 6 je ponovno poslevoedeči predsednik Vinko zaključil občni zbor z molitvijo za božji blagoslov v prihodnji sezoni in povabil člane k skromnemu prigrizku.

Naslednji dan pa je prišlo pozdravno pismo Zvezinega predsednika Otmarja Mauserja iz Toronta, Kanada (pošta med Clev. in Torontom je zelo počasna in je pismo hodilo 7 dni.) Prečitano bo na prvi odborovi seji in se glasi:

Dragi prijatelji in soborci!

Danes uspešno zaključujete poslovno dobo Vašega društva. Ko ste tako zbrani na svojem rednem letnem občnem zboru, Vam želim v imenu odbora Zveze DSPB izraziti svojo toplo zahvalo za vse Vaše delo in napore v preteklem letu, ter istočasno vsem in vsakemu posebej pošiljam svoje tople pozdrave.

Želim, da bi še naprej z isto vnemo in z istim zanosom svoje delo nadaljevali v prid slovenske emigracije, ki nujno rabi solidarnosti in skupnih ciljev za uspešno delovanje. Odboru in vsem članom želim novih uspehov v prihodnji poslovni dobi, vsem pa zdravja in močne slovenski zavesti in borbenega ognja.

Vaš vdani Otmar Mauser, predsednik Zveze ZDSPB

Tako pričinja DSPB Cleveland z veseljem in ponosom svojo novo poslovno dobo 79/80.

Marija Mauser, poročevalka

PISMA UREDNIŠTVU

Bogo Pregelj – nedokončan nekrolog

Ob pisanju spominskega članka ob njegovi prezgodnji smrti, mi je popolnoma ušlo iz uma dvoje imen, ki sta s pokojnikom tesno povezani — njegova brata Ivo in Jože. Bila sta domobranca in bila vrnjena iz Vetrinja ter njuni trupli čakata Vstajenja z drugimi pobitimi soborci v neznanem grobu.

Družina Pregelj je torej darovala domovini pet sinov - domobrancev: Ivo in Jože, vrnjena iz Vetrinja ter Bogo in Dare, ki sta svoji zemski poti zaključila v zdomstvu, zvesta do smrti čistim idealom naše krščanske omike: zvestoba Bogu in narodu!

Za mrtvimi žalujejo bratje: Slavko, Darina in Mici v domovini, brat, naš soborec dr. Srečko v Kanadi ter Iva — vdova Vivod, med nami v Argentini.

Ker ne poznam božjih načrtov, sprašujem: Le zakaj si nas zapustil, dragi Bogo?! Vrzel, ki je nastala s tvojo prezgodnjo smrtjo, zija med tvojo družino, med sorodniki, med prijatelji in soborci, kot velika nezacekljiva rana! Do kdaj...?! — Počivaj v miru!

Rudi Bras

T O J E M O J A D O M O V I N A !

‡ Pavel Fajdiga — 7. 10. 1921 — 4. 4. 1979

Mladim v zdomstvu: v zgled in vzpodbudo,
mladim v očetnjavi: dokaz garanja za slovenstvo.

Ko se poslavljam od soborca Pavla Fajdige, me ob brnenju pisalnega stroja pretrese tišina njegovega stroja: nič več ne bo pel dolgo v noč in tudi ne kot strojnica odmeval v zgodnjih jutranjih urah. Zjutraj je Pavel namreč pognal stroj, ker se je mudilo, dokončati je bilo treba zadnje stvari za novo številko ali predavanje, ki bi ga moral zvečer imeti — Bog zna v katerem koli domu slovenske skupnosti, raztresene po vsej širini in dolžini velikega Buenos Airesa.

Trideset let je pel Pavlov stroj. Kaj se to pravi? — — —

Trideset let je 1560 tednov in tudi 1560 četrtkov. Vsak četrtek je bil Pavel na seji Svobodne Slovenije. Da ur voženj v službo in iz nje pa prestopa z vlaka na vlak sploh ne računam, je samo po sebi umevno. Pomeni pa to v Pavletovem primeru 10 kilometrov iz službe do Slovenske hiše in spet 10 kilometrov do doma v Castelarju. Omejim naj se zato samo na ure, ki jih je vložil v slovensko stvar. Tisočpetstošestdeset četrtkov na sejah — recimo po tri ure vsaka — pomeni 4.680 ur; tem je treba prišteti na lastnem domu žrtvovane ure, ki jih skromno cenim na šest ur tedensko, kar pomeni 9.360 ur. Petindvajset Zbornikov predstavlja najmanj dvanajst ur tedenskega dela doma ali v uredništvu ali v tiskarni in skupno zneso 30.000 ur. Pa dodajam k temu še delo pri strankinem vodstvu in Narodnem odboru: skromno, ponovno poudarjam, skromno cenjeno so tri ure na teden, kar je spet v tridesetih letih 4.680 ur. Pa je Pavel predaval, recimo, samo dvajsetkrat po dve uri in za pripravo porabil šest ur naporenega časa, je to spet 160 ur. In če vse skupaj seštejem, dobim pošastno veliko številko 48.880 ur, kar je enakovredno 2.036 dnevom, ti dnevi pa predstavljajo eno petino njegovega bivanja v Argentini, odkar je na njena tla stopil 26. avgusta 1948.

— — —

Dejali boste: takšne številke niso primerne ob tako težkem udarcu, ki je zadel vso zdomsko skupnost, ne samo našo v Argentini.

Zgled, vzpodbuda, dokaz garanja: koliko ur je Pavel bil doma in ni bil, ker je bil zaverovan v delo, da drugega sploh ni slišal. Za koliko izletov v prosto naravo, v kino ali gledališče je bil prikrajšan, ker je živel v idealu. Kolikokrat sploh ni šel na počitnice ali pa jih je preživel doma, da je nadoknadil eno ali drugo zamujenost, opravil delo namesto drugega, zatrpal to ali ono vrzel, skratka: petino svojega življenja v Buenos Airesu!

KRES, KI SEGA MENI DO NEBA —

Tako garaške narave, kot jo je imel Pavel, zlepa ne bo mogoče najti. Tudi ne nekoč mladeniča in kasneje moža s takimi vrlinami. Bil je raven kot smreka, obsegal pa svet okrog sebe kakor najbolj razkošna lipa, iz katere je prihajala dobrota in dobra volja pa občutek varnosti.

Kdo od mladih ga bo skušal vsaj v majhni meri posnemati? Kdo bo pomagal izpolniti vrzeli, ki so nastale z njegovim odhodom? — Najprej so njegovi nekdanji soborci dolžni vplivati na svoje otroke tako, da jih bodo nagibali k delu za skupnost, potem slede že tukaj diplomirani akademiki vseh vrst poklicev, za njimi sedanji univerzitetni študentje, potem učenci srednješolskega tečaja in končno najmlajši.

S Pavletom je odšel tudi eden najboljših slovenskih sovjetologov. In njegova smrt bo prizadela marsikaterega slovenskega komunista, ki je z veseljem bral adute, ki jih je Pavel v svojih člankih navajal proti Sovjetski zvezi in njenim voditeljem. Tudi njim so koristile njegove besede. Bog daj, da bi še kaj drugih prevzeli: najprej neizmerno ljubezen do slovenstva, predvsem zdaj, ko je reševanje slovenske krvi in zemlje odvisno samo od treznosti in stvarnosti poklicanih. Z ljubeznijo do slovenstva je pa nujno zvezano zastojkarsko garanje: ko bi tega več bilo v očetnjavi — se mi zdi — bi bilo marsikaj drugače, em, da bi Pavel tisti dan nehal delati, ko bi mu kdor koli ponudil kakršno koli plačilo.

Tako veliko vero je imel v Neskončnega, da je dobro vedel, kje ga bo čakalo največje plačilo.

Pavel! Hvala za vse! — Tvojim najbližjim pa naše sožalje.

P. R.

✦ Prof. dr. Rudolf Hanželič

Dne 19. marca 1979 je v Los Cocos (Argentina) umrl velik prijatelj in mecen naše borčevske organizacije — profesor dr. Rudolf Hanželič, hišni duhovnik v centralni hiši Bratov maristov v Lujanu. Vse svoje življenje je posvetil vzgoji slovenske mladine tako ež v domovini kot tudi v zdomstvu. Vedno in povsod je povdarjal nevarnost komunizma in življenjskega materializma. V domovini se je zlasti udeleževal v Orlovski organizaciji in v Zvezi fantovskih odsekov ter je napisal več vzgojnih knjig. V zdomstvu je mladini nešteto krat govoril, predaval, vodil duhovne vaje, napisal mnogo člankov o mladinskem vprašanju v slovenske časopise in revije ter napisal tudi več knjig (Naše življenje, Družinska vzgoja). Zelo znan je postal med Slovenci z ustanovitvijo Počitniškega doma v Dolores v kordobskih hribih, kjer je slovenski mladini in slovenskim družinam nudil cenene počitnice in kjer je mladino sistematično vzgajal v verskem in narodnem duhu. Njegova zadnja želja je bila, da se to njegovo delo nadaljuje tudi po njegovi smrti. Dobri Bog naj mu nakloni večni mir in pokoj!

Zoran

T O J E M O J A D O M O V I N A !

BRALI SMO in pripominjamo:

Začnemo tele vrstice našega običajnega pregleda z novico, ki nas je resnično razveselila. V govoru namreč, ki ga je imel inž. France Grum, eden izmed redkih preostalih prvih borcev in zdaj podpredsednik Tabora, je na občnem zboru v Torontu, 2. septembra 1978, modro in premišljeno zavrnil tole:

„Kljub uspehom slovenskega domobranstva je Slovenija — spričo razmer v ostalih predelih in spričo mednarodne podpore partizanstvu — padla v komunistično suženjstvo. Zločinci so prišli na oblast, resnični borci za svobodo pa so bili prevarani, izdani in pomorjeni — po zaslugi Zapada.

Sledilo je Vetrinje — slovenska narodna tragedija —. Tudi ob tej tragediji in po njej je jasno prišla do izraza naša kronična slabost. Nismo se znašli, nismo znali stopiti skupaj in enotno reševati narodni problem, ki smo ga imeli pred seboj. Po tragediji so nastale obtožbe: eden je dolžil tega, ta zopet drugega in tako dalje. Kdo je kriv Vetrinjske tragedije? Zdi se, da danes po pametnem presodku lahko z gotovostjo rečemo, da ne ena ne druga stran ali skupina ni kriva Vetrinjske tragedije. Vetrinje je bilo zapečateno že davno prej — tedaj, ko je zapad odločil, da bo stoodstotno podprl Tita; in to je bilo odločeno v tistih nesrečnih mesecih konec leta 1943.“

Prava beseda na pravem mestu; poleg tega še odgovorna in obetajoča! (Vzeto iz TABORA, št. 3-79.)

* * *

V eni od januarskih števil koroškega NAŠEGA TEDNIKA nas je presenetila kritika revije „Mladje, literature in kritika“ izpod peresa Jožeta Wakouniga, ki je glavni urednik tega tednika. Ot se bodo spomnili naši bralci, je odvisnost Našega tednika od ljubljanskega režima težko zanikati. Prav gotovo pa je, da je pisanje glasila koroških Slovencev o pojavih v naši domovini in o splošnem stanju na kateremkoli področju slovenskega življenja do skrajnosti ozbirno; odtod naše presenečenje. Kajti za nas ni nobenega dvoma, da uživa revija „Mladje“ popolno zaščito in podporo komunistične Ljubljane, ker je pač v službi „kulturno“ bojnih namenov proti vsem, kar še ne hodi v poslušni partijski priprigi.

V kritiki, ki ji je dal naslov „S polno paro v slepo ulico“, je pisec med drugim „Mladje“ takole ocenil:

„Trenutno je zima, trda zima, kot kaže, tudi pri Mladju ni nič drugega. Obračaj številko 32 na levo in desno, pa boš našel le malo uporabnega in užitnega. Ne rečem, da je vse zanič. Tega prvič nočem, ker ne bi držalo, drugič pa se bo itak oglasil ta ali oni iz skupine mladjevcev, ki trenutno komandirajo, in glasno zavpil ali pa jedko zapisal, kaj pa tesa tisti „neoolikani, neotesani, nekulturni kmetavzar“ tam, naj si raje obriše svoje vose in molči.

Pa naj bo, kar bo mogoče brati in čuti, Mladje je vsaj s svojo 32. številko zašajtralo nekam, kjer bo treba tudi tistim ne več preveč mladim mladjevcem (z zlobnim jezikom bi jih ež mogli imenovati starjevce), resno razmišljati o resni stvari, če je to, kar mečejo na papir, še literatura

PRVA PESEM MLADIH SONČNIH DNI

in še kritika, ali pa je že čisto prostaško pa povrhu še bolešno blatenje vsega, kar ne spada v že izgotovljene okvire in šablone.“

„Na žalost je zaslediti v Mladju 32 vrsto kosmatih jezikovnih kozlov, tudi pri obeh glavnih eksponentih Lipušu in Messnerju. Na ubogega tiskovnega škrate se ne bo mogoče izgovarjati. Če Lipuš že zahteva lektorja za naše odrske skupine, v tem primeru za šentjanško (str. 97), bi mu svetoval, naj ga poskrbi kar tudi za Mladje. Upravičeno se zgražamo zaradi slabe slovenščine v obeh slovenskih koroških tednikih, Naš tednik na žalost v marsičem prednjači. Mladjevci, literati in kritiki, bi morali biti tudi do sebe tako kritični, da bi tudi sebi prisodili zmožnost, da delajo jezikovne napake.“

Taka kritika, še kar preveč mila, je izzvala odgovor nekega Janita Oswalda, da je stopil v obrambo napadenega „Mladja“ z dolgim pismom na urednika Wakouninga in ostale „tednikarje“. Da bi si objavo tega pisma zagotovil v NT, je v „post scriptum“ pozival urednika takole: „Če ste korajžni in pošteni, boste objavili celotno pismo bralca...“ V tem pismu priporoča kritiku, naj ne bo „samo majhen jezikovni policaj, ki samo gleda in pazi, da si noben levičarski Cefizelj ne vozi proti kulturnim enosmernicam Narodnega sveta“. Uredniku res ni bilo treba posebnega poguma, da je pismo tega bralca v celoti objavil; tudi naš list ni opazil kakšnih duhovitih prebliskov, ki bi bili vredni, da jih poobjavi.

Pač pa se nam zdi primerno izpisati nekatere vrstice (iz te iste številke NT-a), kjer neki P. D. naniza nekaj novih ugotovitev o vrednosti Messnerjevih prispevkov k 32. številki „Mladja“. Kot vemo, je profesor Messner eden glavnih, značilnih in, se zdi, precej samovšečnih predstavnikov te revije. Takole piše P. D. in ne moremo, da mu ne bi pritrdili, glavnemu uredniku Jožetu Wakounigu pa čestitamo za korak, ki lahko iztrga Naš Tednik iz dosedanje enoličnosti in entitirnosti.

„Mimo dejstva, da si bralec ne more predstavljati kakega Messnerjevega teksta brez r... in brez podobnih fekalnih rekvizitov (kaj ti le pravi k temu neki Sigmund Freud?), se pisec razjarjen kot bik zaganja v odprta vrata. Dijaki so zdavnaj spoznali neskladnost pisateljeve teorije in njegove prakse.“

„In potem stavek: ‚Katoličani in komunisti, oboji se morajo truditi najprej za socializem, potem pa za komunizem.‘ Ta ‚MORAŠ‘ je eden izmed osnovnih pojmov iz Messnerjevega besednega zaklada, alfa in omega njegove indoktrinacije. Kdor temu imperativu ni poslušen, je bedak, karierist, zaprašen humanist, antikomunist, koritnik, legitimist (rdeča-belo-rdeča l'ravata, ki jo prejme ravnatelj Slovenske gimnazije iz Messnerjevih rok), mračnjak, ignorant, domobranec, stražar, zaviralec napredka, avtoritaran, gluhi, nem, rafiniran, blaziran, poslušen Cerkvi, tinjsko nazadnjaški, pomenljivo molčeč naravnani od drugih.“

* * *

Ko smo že pri kritiki in kritikih — tudi tale naš oddelek „Brali smo in pripominjamo“ se temu ne more izmakniti, odkar smo prvotnemu „Brali smo...“ pridali še „...in pripominjamo“ — ne bo odveč, če iz članka „Diskusija o kritiki“ objavljenega v Novem listu pobereмо tele misli:

„Slovenski avtorji si največkrat sploh ne vzamejo truda, da bi si izbrali zares zanimivo in aktualno temo za roman, povest ali novelo, ampak

T O J E M O J A D O M O V I N A !

se zadovoljujejo s kako naivno zgodnico ter jo skušajo razvleči kar najbolj na dolgo. Tudi na sto straneh se ne zgodi takorekoč nič. Na posebno slabem glasu so zdaj v tem pogledu slovenske večernice raznih Mohorjevih družb s svojo naivnostjo in pa novejši slovenski romani — če jih lahko tako imenujemo — osrednjih slovenskih založb, v katerih skoraj ni več drugega kot malo banalno prikazane pornografije. O kaki resnični erotiki nimajo današnji slovenski pisatelji razen zelo redkih izjem niti pojma, še manj pa imajo pojma o resničnih družbenih in moralnih problemih, o katerih bi morali pisati. Njihov junak je bodisi navaden pohotnejši ali pa pijanec, slabič ali malomeščan, ki vidi cilj svojega življenja v dražjem avtu, ravnateljskem mestu in znameniti 'vikendici', v kateri se lahko predaja kak dan na teden lenobi in takoimenovanemu sladkemu življenju. Devet desetih novih slovenskih romanov se vrti okrog tega. Ostala desetina pa piše o kakih Marijinih prikazovanjih ali pa o čarovnicah iz srednjega veka, gledanih skozi marksistična očala. Kaj naj stori vesten in objektivni kritik spriču tega? Ali dvigne roke, se vda in molči, ali pa si nakoplje pravi val nevolje, če ne sovraštva. Nevesten kritik pa pohvali vse, kar izide, in ostane tako v najboljših odnosih z založbami in avtorji, čeprav se vsaj v izjemnih primerih zaveda, da s tem samo peha slovensko literaturo še bolj navzdol.

Vse to lepo kaže na podvig slovenske kulture v novi „humanistični“ in „samoupravni“ družbi.

* * *

Pa naj bo še nekaj o kritiki, ker želimo poudariti misel, ki jo iznese poročevalec NOVEGA LISTA, ko komentira Aleša Lokarja predavanje o kritiki in le tega poznejšo objavo v reviji „Most“. Soglašamo s končnim pomislekom omenjenega poročevalca, ko zapiše:

„Aleš Lokar se je lotil v svojem daljšem eseju — ali bolje predavanju, ki ga je imel lani v Tinjah na Koroškem — zelo aktualnega in nujnega vprašanja kritike, ki je neločljivo povezana z vsakim napredkom in z demokracijo. Po mogoče malo predolgem uvodu, v katerem razlaga nujnost kritike — stvar, ki bi morala biti jasna kot luč — preide na problem totalitarnih ideologij in režimov, ki ne tripo kritike, ampak hočejo ustvariti tak model družbe, kot se zdi le nekaterim, seveda voditeljem, primeren, ne da bi ga smel kdo kritizirati. Lokar pri tem opozarja, da nobena predstava, iz katere se rodijo družbene zamisli, ni popolnoma zgrešena, v vsaki je vsaj delček resnice in ravno to daje tudi totalitarnim zamislim neko opravičilo; vedno sta pomešana resnica in zgrešenost; isto pa velja tudi za kritiko, nobena nima 100-odstotno prav, niti ko oče kritizira sinčka, ki je kaj zgrešil. Vse to razpravljanje je zanimivo in na visoki intelektualni ravni, vendar pa skoro neopazno privede avtorja v skoro preveliko relativiranje vsega, zlasti seveda kritike.“

Življenje je res zelo zapleteno, dobro je pomešano s slabim, vse naj bi bilo relativno, vendar: sunt denique certi fines — neke so vendarle mejé, ki je treba izreči sodbo: to je dobro in to je slabo. Partizani so bili slabi, pa tudi domobranci so delali hudo..., lep izgovor, da lahko plavaš v sredini. Ta relativnost, ki je zdaj v modi, tako v filozofskih razpravah kot v vsakdanji življenjski praksi, služi kot izgovor za neprizadeto, udobno in navidez modro zadržanje.

* * *

ZADNJA KAPLJA MOJEGA SRCA...

In da bo slika popolnejša, pridenemo še poročilo o osmi številki „Mladike“, ki ga prinaša Novi list:

„Izšla je osma številka 'Mladike'. Oko ostane najprej na rubriki 'Pisma', kjer je objavljenih nekaj izredno aktualnih in pogumnih pisem, ki odkrito pokažejo na nekaj najhujših slovenskih grehov — na prazno in votlo deklamiranje fraz pred bazoviškimi spomenikom, ko pa nam v resnici medtem grozijo vse hujše nesreče, kot je nekaj razbitih kamnov, in te nesreče si v bistvu povzročamo sami, in pa zapostavljanje slovenščine na ljubljanski televiziji, na kar opozarja prof. Karel Bojc.“

Zapostavljanje slovenščine na ljubljanski televiziji... „Cosas veredes, Sancho! Za glavo se boš prijemal, Sancho!“

* * *

Zgoraj smo omenili, kako „cvete“ plevel in se razrašča med slovensko narodno kulturo. Menda se ne motim, če prištevamo spoštovanje do narodne zastave med attribute, ki dokazujejo kulturno višino posameznika in družbe in obenem raven narodne zavesti. Zato se pa tudi popolnoma strinjamo z žgočo kritiko, ki jo je na račun uzurpatorjev imena slovenskih narodnih osvoboditeljev (čeprav le neposredno) zabeležila novembrska številka Novega lista. Takole piše med drugim, ko se poteguje za dostojanstvo slovenske narodne zastave:

„V zvezi z Dnevom vernih duš ali Dnevom mrtvih, kot ga nekateri tudi imenujejo, so bili položeni na raznih spominskih krajih in na grobove venci in šopki, oviti s trakovi v slovenskih narodnih barvah. Toda opazili smo, da ti trakovi niso odgovarjali slovenski in tudi ne jugoslovanski zastavi, katerih žal številni Slovenci tudi ne ločijo med seboj. Vsekakor je opaziti, da so letos šopki in venci ponekod, npr. venec na drevesu v Narodni ulici (Via Nazionale) na Opčinah, kjer so nacisti obesili neko domačinko-aktivistko osvobodilnega boja, z belo-rdeče-modrim trakom. Slovenska zastava pa je belo-modra-rdeča in ne belo-rdeča-modra. To zadnje ne odgovarja nobeni zastavi v Jugoslaviji, niti državni niti zastavi kake republike. Ista pomota se je primerila že večkrat na raznih prireditvah in zborovanjih v Trstu.“

Kolikor vemo, so bili ti trakovi kupljeni v Sloveniji. Ljudje jih kupijo v prepričanju, da gre za barve oziroma za trakove slovenske zastave. Sicer je res, da bi moral vsak Slovenec poznati slovensko zastavo.“

Zaključuje svoj uvodni Novi list, rekoč: „Predvsem pa sta nam pri srcu tako čast padlih kot dostojanstvo zastave, za katero so padli v osvobodilnem boju na naših tleh.“

Žal so padli zaradi nečesa drugega kot pa zaradi belo-modro-rdeče...!

* * *

Našo Koroško je v prvih dneh letošnjega leta zadela huda izguba. 23. januarja je v 77. letu starosti umrl dr. Joško Tischler, častni predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev in eden prvih borcev za slovensko gimnazijo v Celovcu. Naš tednik je pokojniku posvetil številko, ki je izšla naslednji dan, NSKS in Krščanska kulturna zveza pa sta sklicala žalno sejo v njegov spomin. Tischlerjeva smrt je odjeknila malone po vseh

TO JE MOJA DOMOVINA!

zemeljskih središčih, kjer prebivajo Slovenci, koder so naši dnevi ali tedenski časopisi dostojno orisali pokojnikovo življenjsko pot. Kot Slovenca, ki se je vse življenje trdo in pošteno boril za pravice koroških Slovencev, se ga tudi „Vestnik slovenskih domobrancev“ pietetno spominja. Morda in celo verjetno je, da pokojnikovo stališče in politično zadržanje nista bila vedno v skladu z miselnostjo protikomunističnih zdorcev, kar pa ne brani, da ne bi res iskreno obžalovali njegovo smrt. Tržaški Novi list (št. 1212) je s tega vidika o pokojniku takole zapisal:

„Kot izkušen manjšinski politik je bil pokojnik hkrati trdno pričan, da mora slovenska manjšina imeti trajne stike s svojim matičnim narodom, in je v tej zvezi zastavil vse svoje sile in ves svoj ugled, da je to stališče postalo eno glavnih in nespornih načel vsega delovanja Narodnega sveta koroških Slovencev.“

Nekaj podobnega meni KATOLIŠKI GLAS:

„Kot politik je dr. Tischler bil demokrat, Slovenec in kristjan. V tej smeri je tudi vodil NSKS in njegove nastope v koroški politiki. Težave so nastale nekako pred desetimi leti, ko je šlo za politično opredelitev do matične domovine in do Jugoslavije. V NSKS so bili eni za tesnejšo naslonitev na matico; drugi so zagovarjali samostojnost in določeno kritičnost. Dr. Tischler je bil mnenja, da 'manjšina brez oficialnih stikov z matico ne more živeti.' Temu so pritegnili posebno mlajši politiki. Takrat je nastala kriza v NSKS in dr. Tischler je znova prevzel njegovo predsedstvo leta 1972, a le za krajšo dobo. V Jugoslaviji so pozitivno ocenili njegovo politično linijo in je zato dobil odlikovanje.“

* * *

„Hrvat iz Bosne Branko Mikulić določen za naslednika Titu,“ sporoča AMERIŠKA DOMOVINA že ob koncu lanskega leta in medtem ko razmotriva o Titovem nasledstvu, sklepa takole:

„Stane Dolanc je star 53 let in izgleda trdnega zdravja, velja za zaupnika Kardelja, ki bi mu naj tudi ugladil pot do Tita, pri katerem se je kar dobro uveljavil, odkar je prišel v njegovo neposredno okolico. Dornberg trdi, da velja Dolanc za dinamičnega politika in spretnega organizatorja. Tito ga je v zadnjih letih pošiljal po uradnih potih ne le v Moskvo in glavna mesta satelitskih držav, ampak prav tako tudi v glavna mesta zahodnih držav. V zadnjem času je bil v Atenah in v Parizu, nekaj preje v Sofiji in Ankari.“

Splošno so sodili doma in na Zahodu, da bo Dolanc nasledil Tita, zlasti če bi slabo zdravje to onemogočilo Kardelju. V zadnjem času naj bi na Dolanca padla senca, ko je Duško Doder v svoji knjigi „The Yugoslavs“, iziši letošnjo pomlad, razkril, da je bil Stane Dolanc med drugo svetovno vojno tekom nemške zasedbe Slovenije član iHtler-jugend, predno se je pridružil leta 1943 partizanom. Res ali ne res, piše Dornberg, je to razkritje postalo za Dolanca huda obremenitev, ki je uničila vsako možnost, da bi za Titom prevzel vodstvo SFRJ Jugoslavije.

Morda je prav to privedlo Tita, da je imenoval Mikulića za svojega namestnika pri vodenju sej predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije namesto Dolanca,“ piše Dornberg.

Iz teh ugibanj o Titovem nasledniku, ki naj bi ga določil Tito sam, potegnemo lahko samo en gotov zaključek: ko bi bil Tito količkaj toliko še pri zdravju, teh govoric in zadevnih odločb še ne bi bilo. Kateri diktator pa je še mislil na svojkoniec in je pred tem še vse jasno ukrenil? Znamenje, da je Titova okolica v posesti pravih informacij o Titovem zdravju, ki pa v javnost ne proniknejo. Vsak diktatorski režim in njega

nosilec je pri „najboljšem zdravju“ do zadnjega trenutka, še tik pred koncem. Zdi se nam, da v našem primeru ne bo izjeme.

* * *

Brali smo, da je v Ljubljani letos umrl Edvard Kardelj, nerazumljivi rdeči razumnik, Slovenec po rodu.

* * *

„Kakšni proletarci neki! — Zdi se nam, da posveča javnost v Italiji premalo pozornosti dejstvu, da se rekrutirajo voditelji in pripadniki terorističnih tolpe, ki se proglašajo za proletarske in revolucionarne ter si dajejo imena kot 'Oboroženi proletarci', 'Rdeče brigade', 'Oborožena proletarska jedra', 'Borci za komunizem' in podobno, skoro samo iz bogatih plemiških in dobro stoječih meščanskih, kvečjemu še malomeščanskih družin. Kot nekdanji poglavarji v starem in zgodnjem srednjem veku pa dopolnjuje vsak teh 'vodij' vrste svojega osebnega 'spremstva', svoje morilske in požigavske tolpe, z najeto kriminalno sodrgo, ki je pripravljena napraviti vsakršno hudodelstvo za denar in ji godi, da lahko počenja to z dozdevnim 'političnim' ali 'ideološkim' izgovorom.“

Zgodovina se ponavlja. Prav isto bi lahko napisali — in je bilo tudi napisano — o slovenskih proletarcih (Kidrič, Bebler, Avšič, Vidmar) leta 1941.

Lepo se bere ta uvodnik Novega lista (št. 1203), dokler ne zaokroži tako, da zabrede v tole:

„Zahrbtni umori s strelji iz zasede in v hrbet ter občutek, da lahko vodijo policijo in vse oblasti za nos ter spravljajo široke plasti prebivalstva v strah, jim pomenijo samo prijetne živčne dražljaje in sadistično zadoščenje. Če bi šlo za idealiste, ki bi se hoteli neglede na svojo razredno pripadnost pridružiti gibanju za socialno revolucijo ali reforme, bi se bili lahko pridružili kaki komunistični ali socialistični stranki in bi se borili za svoj ideal pravične družbe z besedo in tiskom, ne pa s streljanjem iz zasede na nič hudega sluteče ljudi, z ropi in umori. V resnici pa so ti tipi izraz novega fašizma, ki mu gre samo za sadistično uživanje nad krvjo in trpljenjem ter za oblast, oprto na nasilje.“

Ali resnično meni uvodničar, da se pravi pristaš komunistične stranke lahko bori samo z besedom in tiskom?

* * *

Iz hrvaške revije RAKOVICA (št. 11-78) smo izvedeli za novico o umoru Bruna Bušića, ene izmed vodilnih osebnosti hrvaške emigracije. Ta umor prisojajo večina časopisov, izvedenih v vprašanih hrvaških emigrantov, pripadnikom komunistične UDBAŠ-ke svojati. Kot vsak drug zločin, posebno pa še take, ki so političnega značaja, s kakršnekoli strani, najostreje obsojamo, obenem že leta in leta v službi udbaških ubijalcev. S podtikanjem in obrekovanji naj bi netil spore in nezaupanje med protikomunističnimi Hrvati. Danica ne ve povedati, ali je ime Pera Gudelja njegovo pravo ime, ali zgolj lažen priimek in opozarja na možne zamenjave ali sumničenja, ker je to ime baje med Hrvati zelo pogosto. Kot trdi to poročilo, ki ga

Danica prav za prav posnema iz londonske „Poruke“, je Pero Gudelj takoj po umoru izginil in se vrnil domov v Split, odkoder so tudi prišle informacije o njegovi vlogi. Danica prinaša tudi opozorilo hrvaškega lista „Hrvatska država“, naj si ne delamo utvar kot da je to bil zadnji udbaški provokator med Hrvati. Londonska „Nova Hrvatska“ spominja na navodila, ki jih je svoječasno poslal Edvard Kardelj titovskim agentom v inozemstvu, in jih je prof. Bogdan Radica izpričal pred enim izmed pododborom ameriškega senata. Kardelj dobesedno naroča: „Naše ljudi moramo vrniti v delovne skupine emigrantov, da bodo med njimi povzročali zdražbe in prepire in bodo razdrli njih složno delovanje.“

Slovenska zdomska skupnost se tega dobro zaveda, je pozorna in ve za take krte, ki previdno, a ne zadosti, grebejo med nami. „El cántaro va a la fuente hasta que se rompe!“

* * *

Oktobrska-novembrska številka avstralskih MISLI je prinesla daljši članek o mednarodni organizaciji Amnesty International, katere borba za človečanske pravice se mnogim zdi precej pristranska. To zadnje potrjuje v njihovem gledanju tudi tale novica, vzeta iz omenjenega članka:

„Nedavno nas je presenetila vest v avstralskih časopisih, da je bil tasmanski profesor Derek Roebuck, priznani član komunistične partije, imenovan za vodjo raziskovalnega oddelka Amnesty International v Londonu, ne da bi bila avstralska veja Amnesty sploh vprašana za svet. Ta in tej slične novice nam dajo le malo misliti, da je organizacija v nevarnosti ter mora biti stalno čuječa, da ne zvoedeni in ji morda ostane samo še zveneče ime. Bog daj, da bi imela v sebi dovolj moči ter bi se kvarnih vplivov mogla in znala ubraniti!“

* * *

Doslednost prakse z življenjskimi vodili je res težka. Bolj upravičeno pa je pričakovati, da javna občila zavzemajo ob podobnih primerih podobna stališča. NOVI LIST je v prvi februarški številki pod naslovom „Smo pri nas zares imuni?“ prinesel skrajno negativno in obtožilno sodbo o italijanskih revolucionarjih in teroristih, kar se nam zdi povsem pravično.

Takoj v naslednji številki pa se precej pohvalno razpiše ob priliki „pogreba u g l e d n e g a državnika, revolucionarja in misleca...“ Ta revolucionar in mislec si je med drugim zamislil in izvedel revolucijo na Slovenskem, ki se je končala s fizično likvidacijo njenih nasprotnikov. Prav tako kot rdeče brigade, samo da 30 let prej!

Priznati je treba, da je bil KATOLIŠKI GLAS v nekrologu o tej „vodilni osebnosti“ veliko bolj dosleden.

* * *

Opozarjamo bralce na odlični uvodnik, ki je izšel izpod peresa dr. Tineta Debeljaka v buenosaireski „SVOBODNI SLOVENIJI“ (št. 11/79) pod naslovom „Brodolomci, verni in neverujoči“.

Ta Debeljakov članek je odgovor na „prijazne“ besede, ki jih nam „brodolomeem“ nameri mariborski (kot ga imenujejo) rdeči škof Grmič v celjskem „Znamenju“, ki naj bi bila slovenska krščanska revija. Ta revija se ravna po krščanskem izročilu: Ljubite (samo) te, ki vas sovražijo ... in to je vse. Tak je namreč naš vtis.

Škoda res, da nam pomanjkanje prostora preprečuje poobjavo celotnega besedila, ki v mirnem pa odločnem tonu in s prepričljivimi dokazili ovrže Grmičeve hipoteze, kot na primer:

„Tu smo emigranti označeni kot „brodolomci“, kar zavračamo kot psovko, sprejemamo pa označbo kot tragičnost, ki nas je zadela po krivdi zmedene politike svetovnih sil, ki so nam določile to usodo. Toda ne razumemo pa, kako naj mi „brodolomci“ motimo razmerje med „vernimi in neverujočimi“, t. j. med katoličani in komunisti v Sloveniji, kot nam očita škof. Pravi, da s tem, „ker se nam toži po starih časih“. To pač ne more nikogar motiti, razen tistih, ki so si dali na program „spremeniti narodni značaj slovenskega človeka“, to je spremeniti slovensko dušo, njegove religiozne, etične, moralne, socialne in drugačne duhovne vrednote. Tudi z diktaturo enega samega „razreda“, tudi s kratenjem človekovih pravic, katerih ena in glavna je: s v o b o d a. To so vsebovali „lepi stari časi“, in tožba po njih naj bo komu v spotiko?“

Z ozirom na „lepe, stare čase“ nam je pripovedoval mož, ki je od mladih nog opazoval življenje slovenske družbe iz predvojne Jugoslavije v samem njenem središču, v Ljubljani, to je na kraju, kjer so se spočelnjali, odvijali ali pa najmočneje prihajali do izraza družbeno in politično količikaj važni dogodki. Pravil nam je, kako je tedanja oblast z rokavicami ravnala in dostikrat celo ščitila in jim nudila ugodnosti in prednosti osebam, ki so bile splošno znane kot prepričani in aktivni komunisti in so se celo sami ponašali s to „slavo“. Postregel mi je s primeri — kakšna ironija! — ko so osebe prav zaradi svojega komunističnega prepričanja bile nastavljene v javnih službah ljubljanskih mestnih podjetij (sancta simplicitas!). Ene teh oseb stalno vsem poznano geslo je bilo: farje je treba tja poslati, za kamor prosijo, to je, v nebesa; drug je sramotil kapucina in mu grozil, da ga bo obesil z vrvjō, s katero je bil prepasan. Nihče se jih ni dotaknil, čeprav je bila takrat oblast v drugih rokah. Danes pa, kot je znano in na kar pokaže dr. Debeljak v svojem uvodniku, pa se katoličanu, ki se za takega izkaže, poniža na stopnjo drugorazrednega državljana, in se mariborski Grmič huduje nad „brodolomci“, ki motijo odnose med verujočimi in neverujočimi, to je, odnose med prvim in drugim (ali tretjim) razredom slovenske družbe!

* * *

V svoji rubriki „Bralci pišejo“ je KATOLIŠKI GLAS objavil naslednji dopis, ki ga podajamo v izvlečku:

„Delam v Nemčiji. Opazujem, razmišljam in primerjam razmere doma in na tujem. Zadnje čase so se mi porodile te misli:

Tu v Zahodni Nemčiji se pripravajo politiki in javnost ob vprašanju, ali naj bodo nacisti in levčarji državni uradniki, zlasti ali smejo biti vzgojitelji mladine na šolah in univerzah. Pri nas v Jugoslaviji so to vprašanje že uredili: verni ljudje mladine ne smejo učiti. In glej čudo: kar je v Jugoslaviji za režim nekaj povsem logičnega, naravnega in pravilnega, je v Zahodni Nemčiji, ki je sprejela zakon zoper nameščanje nacistov in komunistov v javne službe, zločin zoper demokracijo. Jugoslovanski komunisti, kot komunisti po vsem svetu, imajo dve merili: eno za domačo uporabo, drugo za izvoz.“

Davorin P., ZR Nemčija

* * *

Goriško slovensko katoliško akademsko društvo (SKAD) se je preimenovalo v SMReKK (Slovenski mladinski rekreativni kulturni klub).

Marsikaj bi pripomnili k temu preimenovanju: prvič, da je ime važna in resna stvar in ne zgolj „flatus vocis“; drugič, da je v novem imenu dve petini besed pristno slovenskih, in dve petini nepotrebnih tujk; da nova kratica kakšne posebne blagovročnosti nima in ji bo mali prisiljeni „e“ le rešitev za silo; in četrtič, da iz te moke ne bo kruha, čeprav mu iskreno želimo veliko uspehov. (Novico smo našli v NL, št. 1205).

* * *

Ob štiridesetletnici začetka izhajanja revije Dejanje, je imel časnikar Franc Jeza v tržaškem Društvu slovenskih izobražencev zadevno predavanje. Boris Pahor, ki se je oglasil k debati po koncu, je pozneje NOVEMU LISTU poslal pismo s pojasnili, iz katerega posnemamo naslednje:

„Predvsem sem dopolnil predavateljevo oceno, češ da sta se Kocbek in njegov krog morala spoprijemati z ideološko konservativno družbo. Poudaril sem, da cerkvena hierarhija na Slovenskem ni bila samo konservativna, marveč da je gledala s simpatijo na dogajanje v Italiji, kjer so bili takrat cerkveni krogi lepo uglašeni na režimsko struno. Izjema je bila slovenska duhovščina na Primorskem in hrvaška v Istri. Kocbek je v svojem 'Premišljevanju o Španiji' podčrtal odgovornost tudi katoliških krogov pri socialnem trenju v Španiji, trenju, ki ga je Francov poseg spremenil v državljansko vojno. V tem gledanju, ki se ni strinjalo z gledanjem večine duhovništva in SLS, je pglavitni razlog, da je prišlo do ločitve Kocbeka in njegovih od 'Doma in sveta' ter do spora z inštitucijami, ki jih je vodila hierarhija ali od nje odvisna SLS.“

Polemika, ki jo je vzbudilo to pismo, se je nadaljevala v Novem listu št. 1208, kjer je podpisani abz Pahorju povedal svoje mnenje. In zdi se nam, da ima abz prav:

„Prof. Boris Pahor pravi v svojem odgovoru Francu Jezi, da je cerkvena hierarhija v Sloveniji s simpatijo gledala na dogajanje pod fašizmom v Italiji in da je bila takrat izjema le slovenska duhovščina v Primorju in hrvaška v Istri. Ta Pahorjeva trditev, na kratko ali na dolgo razložena, nikakor ne drži.

19. marca 1931, na praznik sv. Jožefa so v vseh slovenskih in hrvaških cerkvah v Jugoslaviji brali javno okrožnico, s katero so jugoslovanski škofje obsodili fašizem in njegove tudi posvečene sodelavce v obmejnih krajih od Trbiža do Reke. Okrožnico je podpisal tedanji predsednik jugoslovanske škofovske konference, zagrebški nadškof Ante Bauer. Prizadeti fašistični veljaki so takoj zahtevali, da Vatikan prekliče okrožnico in izreče grajo jugoslovanskemu episkopatu. Do preklica in graje seveda ni prišlo, pač pa so fašisti zato grdo ravnali z ljubljanskim škofom Jegličem, ki je kmalu potem hotel potovati v Gorico na obisk in jubilejni praznik nadškofa Sedeja. Čeprav je imel v redu potni list, so ga v Postojni vrgli z vlaka in se je moral vrniti nazaj v Ljubljano.

Ko se je vse to in še marsikaj dogajalo, je dnevnik 'Slovenec' o vsem redno poročal in tako smo takratni študentje dobro poznali dogodke, ki so samo bežno popisani v knjigi 'Primorska duhovščina pod fašizmom'; to knjigo imajo prav v teh tednih v rokah premnogi rojaki v zamejstvu (gl. stran 116 v njej).

Prof. Pahorju še samo toliko:

V predvojnem času je bil Rim za zveste slovenske katoličane večno mesto, središče krščanstva, odkoder smo hvaležno sprejemali papeške okrožnice, jih študirali in se ob njih vzgajali.

'Novi list' ima na svojih straneh premalo prostora, da bi mi bilo mogoče vsaj malo bolj obširno odgovoriti še na druge Pahorjeve domislice v

javnem odgovoru Francu Jezi. Debela je na primer tista, da so bili španski katoličani krivi narodne tragedije v svoji domovini, ali pa ona še bolj iz trte zvita, da je Kocbek največji sin Slovenije, da je najlepše, kar je Slovenija dala iz sebe. Kritiki, še tako dobronamerni, niso bili nikdar največji možje svojega časa. Prof. Pahor je vzdal Kocbeku celo visok in laskav naslov 'videc', ker da je napovedal socializem (to je komunizem), 'kavršen da se s težavo komaj sedaj uveljavlja v nekaterih evropskih deželah'. abz"

* * *

V isti številki se NOVI LIST spominja desetletnice smrti dr. Engelberta Besednjaka in v njegov spomin prinaša stavke iz govora, ki ga je Besednjak imel leta 1926 v rimskem parlamentu, in so mu prav gotovo v veliko čast:

„Vi lahko zahtevate od Slovencev in Hrvatov Julijske krajine — je zaključil svoj govor Besednjak — da so poštene državljani, poslušni zakonom države, in v tem boste uspeli. Nikdar pa ne boste uspeli, da bi iztrebili naš jezik in našo slovensko zavest. Ko bodo naše šole vse odpravljene in učitelji odstavljeni, se bo spremenila slehernega slovenska družina v šolo in vse matere in vsi očetje bodo postali učitelji, ki bodo prenašali iz roda v rod naš jezik in našo narodno zavest. Zakoni držav so spremenljivi, narodi pa žive večno!“

Pisec spominskega članka, Mitja Bitežnik, nato ugotavlja naslednje:

„Ko je leta 1954 ponovno začel izdajati 'Novi list' in zapisal, da vidi bodočnost slovenske manjšine v Italiji v sodelovanju z matično državo, v žolčnih napadih nanjo pa njen grob, so začeli leteti nanj z mnogih strani živčni napadi in groba obrekovanja, ki bi bila marsikateremu javnemu delavcu vzela voljo do dela, njemu pa kakor da bi ga krepila in vzpodbujala k še večji vztrajnosti in odločnosti.“

Ker je zaradi svojih kvalitete kot politik in diplomat izstopal iz svojega okolja, je naravno, da je dr. Besednjak imel tudi mnogo nasprotnikov. Ko se je po vojni, leta 1950, vrnil na Primorsko, je bil eden redkih starejših politikov iz katoliškega tabora, ki se je znal in hotel vključiti v novo politično stvarnost in se ni zagrenjen umaknil v zatišje. Pravilno je doumel, da lahko nadaljuje s svojim delom tudi v spremenjenih razmerah in pogojih.“

Ker ne bi radi videli, da bi kdo mislil, da hočemo imeti slovenstvo v zakupu, prinašamo tele spominske vrstice.

* * *

Kot poroča Novi list še v eni lanskih oktobrskih števil, je Dolina praznovala stoletnico organiziranega prosvetnega delovanja in stoletnico svojega slovenskega tabora, ki se je sešel v tem kraju natančno 27. oktobra leta 1878. Vse, kar dviga slovensko zavednost in plemeniti našo narodno dušo, nam je dobrodošlo — tako tudi to praznovanje tabora, ki je pred sto leti razglašal program Zedinjene Slovenije. Ne moremo pa kritično mimo smešne ugotovitve udeleženca dr. Jožeta Vilfana, režimskega veljaka, ki „je naglasil, kako je program o Zedinjeni Sloveniji, čeprav v spremenjenih okoliščinah in pogojih, še vedno veljaven. Ta program — je nadaljeval govornik — je v mejah možnosti uresničila Osvoobodilna fronta med drugo svetovno vojno.“

Dr. Joža Vilfan: ena stvar se uresniči ali pa ne uresniči. Kadar se uresniči, se to vedno zgodi v mejah možnosti, zato je takole frazarjenje odveč. Zatorej tudi popravljamo izrečeno trditev, ki bi se morala, da bi

bila resnična, glasiti: „...ta program je onemogočila Osvobodilna fronta med drugo svetovno vojno.“

Ali niste zadnja leta že nešteto krat potrdili, da vam je šlo za revolucijo in oblast — pa nič več?

* * *

O šestdesetletnici osvoboditve Slovencev izpod Avstrije — 29. oktober 1918 — je KATOLIŠKI GLAS prinesel uvodnik, iz katerega posnemamo:

„Danes pomen tega dejanja nekateri zelo omalovažujejo. Šestdeseti jubilej bo šel mimo kar na tiho, kakor je šla mimo tudi petdesetletnica. Doma bodo rajši proslavljali boje za osvoboditev Štajerske in Koroške, kakor da ti boji niso le posledica prejšnjega dejanja na Kongresnem trgu v Ljubljani. In tudi druga Jugoslavija, ali bi sploh bila brez prve?“

A z našo preteklostjo je že tako: če politično ni prav obarvana, je ni in je ne sme biti. Ker so pri nastanku Jugoslavije leta 1917 in 1918 sodelovale pri Slovencih predvsem meščanske stranke, to se pravi Slovenska ljudska stranka in Narodna napredna stranka; ker so pri tem imeli glavno vlogo duhovnika dr. Janez E. Krek in dr. Anton Korošec pa škof Jeglič, zato se ta datum ne sme proslavljati in se dr. Anton Korošec v povojni Jugoslaviji v javnosti niti ne sme imenovati. Prva Jugoslavija je bila predvsem zamisel in delo slovenskih „klerikalcev“. Ti so pozneje bili nasprotniki komunistične partije; med vojno samo so njih pristaši v veliki meri prešli v opozicijo proti partizanom in partiji, bili premagani in zaradi tega velja zanje: „Vae victis! Gorje premaganim!“ še njihov spomin bi najrajši izbrisali.

V takšnem zadržanju vidim majhnost nas Slovencev kot naroda. Drugod po svetu so tudi imeli revolucije, oblast je prehajala iz rok v roke, toda zgodovinski spomeniki so ostali, za narodno zgodovino in usodo zaslužne osebe so ostale v časti. Srbi npr. imajo še naprej spomenike svojih kraljev iz družine Obrenovičev in Karadžordževićev, četudi je v Beogradu partija na oblasti in je Tito predsednik republike. V Zagrebu se spominjajo Štefana Radića in bana Jelačića, ker sta zaslužna za hrvatski narod. Isto in v še večji meri velja za Madžare, Čehe, Poljake.“

Mendá je bil Katoliški Glas edini zamejski časopis, ki se je spomnil tega zgodovinskega dogodka. Taka omemba bi bila samo po sebi umevna, da ni bilo vrste drugih publikacij, ki so o tem previdno molčale.

* * *

....Obletnica AMERIŠKE DOMOVINE, ki je lansko leto obhajala 80-letnico svojega izhajanja, je šla prav za prav neopravičljivo mimo nas, tako da je ta naš slovenski časopis, ki izhaja v Severni Ameriki (Cleveland) zdaj že v 81. letu svojega življenja. Pred nedavnim še dnevnik, izhaja trenutno trikrat tedensko in je gotovo najstarejši slovenski (skrajda) dnevnik še pri življenju. Izdajatelji in široki krog zavednih slovenskih Amerikancev so lahko ponosni na ta lepi jubilej in dolgoletno zgodovino. Kakšna verodostojna priča o usodi slovenskega življa v Združenih državah in kakšen neprecenljiv vir za zgodovinarja naše krvi, ki bi se lotil tega dela! — Svobodni „Ameriški Domovini“, ki je vedno stala na strani resnice in pravice, k temu prazniku čestitamo in ji želimo še vrsto let prav tja v nedogled!

* * *

Kot razberemo iz AMERIŠKE DOMOVINE, je na božični dan 25. decembra lanskega leta izšla zadnja številka nekdanjega slovenskega dnevnika v ZDA „Prosveta“. Njen urednik W. R. Jereb je v svojem listu napisal besedo v slovo, po kateri naj bi v teku svojega življenja list preganjal „mračnjaštvo in zaostalost“ in bil glasnik plahih in zapuščenih ter se boril za pravice majhnega, delovnega človeka. List je bil kulturnobojno razpoložen proti versko katoliški tradiciji naših izseljencev in je pripomogel, da so se slovenski naseljenci v Ameriki ločili (kot pravi AD) „v dva strogo ločena, zagrizeno se napadajoča tabora“.

Ko poroča Amerika Domovina (št. 1/79) o poniku „Prosvete“, zaključí z naslednjimi besedami svoje poročilo:

„V našem listu smo v času najhujših nasprotij vedno znova poudarjali skupnost izročila, ki bi naj omiljevala spore in prepire ter omogočala sodelovanje vsaj na najnujnejših področjih. Na to smo posebej opozorili v času, ko je prenehala izhajati Enakopravnost, slovenski dnevnik v Clevelandu, ki je zastopal in vodil „napredni“ tabor, pa pri tem vse preveč dosledno, vztrajno in zagnano slavil novi komunistični red v naši stari domovini.

Naš list se je vedno držal demokratičnih načel, zagovarjal svobodo, kot jo poznamo v naši deželi, in odklanjal „ljudsko demokracijo“ in njeno „svobodo“. Kot že večkrat preje, smo poudarili tedaj in poudarjamo danes, da ima vsak slovenski rojak in rojakinja, ki spoštuje slovensko izročilo in načela ameriške svobode, pravico objavljati svoje misli, svoje sestavke v našem listu. Vsakdo, ki je blage volje, ki mu je do slovenske stvari, je dobrodošel v našem listu. Ne moremo seveda dopustiti, da bi kdo na straneh Ameriške Domovine širil komunistične in druge nekrščanske ideje, napadal vero in svobodo, kot jo poznamo in uživamo v naši deželi, ali začenjal kake osebne prepire.“

* * *

Zgodovina se ponavlja; če je ta trditev resnična, potem ne bo popolnoma držalo tisto o „zgodovini kot učiteljici narodov“. Ali pa je lahko le učiteljica, ki je nihče ne posluša.

Taka misel se nam ponuja, ko beremo uvodnik v eni izmed februar-skih števil KATOLIŠKEGA GLASA v zvezi z obiskom Janeza Pavla II v Mehiki. Mehika je dandanes poznana kot dežela, v kateri najdejo zatočišče kakršnikoli (ne politični, ampak) teroristični prebežniki. Po drugi strani pa hoče veljati in svetovni tisk ji poje tako hvalo, kot da je ena izmed najbolj svobodoljubnih držav. Žarko luč v mehikansko zgodovino vrže omenjeni uvodnik, ko v kratkih besedah veliko pove:

„Po raznih natezanjih je preganjanje Cerkve doseglo višek pod predsedniki Cardenosom, Obregonom in Callesom. Zlasti slednji si je zaslužil žalostno oznako „mehiški Neron“. Vsi tuji duhovniki so morali zapustiti državo, domači duhovniki pa so se morali vpisati v „register“ duhovnikov. Kdor se ni prijavil, je postalo njegovo delovanje nezakonito in ga je smela policija, če ga je zasačila pri vršenju verskih obredov, na mestu ubiti.

Tedaj so se zganili verniki. Ustanovili so leta 1926 Ligo za versko svobodo in zbrali dva milijona podpisov, ki so jih naslovili na mehiški kongres. Ta pa je, obvladan od Callesa, njihovo peticijo enostavno ignoriral.

Nato je omenjena Liga razglasila civilni bojkot: kupovati le nujno potrebno, ne obiskovati zabavišč in gledališč, ne potovati, umakniti denarne naložbe iz bank. Žene in mladina so raznašale letake in različne pozive.

Neko jutro se je mehiška prestolica zbudila preplavljena z letaki papeške barve (belo-rumene), kjer je bil napis: „Živel Kristus Kralj!“

Calles je vzdijval. Telefonično je pozval podeželske oblasti, naj streljajo brez sodnega postopka. „Hočem dejanj, ne formalnosti,“ je dejal enemu policijskih šefov, ki se je izgovarjal, da nima dokazov proti obtožencem.

Učitelji so morali podpisati izjavo, da sprejemajo ateizem kot podlago za šolski pouk. Pa jih je samo v okrožju Guadalajara od 400 učiteljev kar 389 odreklo svoj pristanek. Raje so bili ob službo.

23. novembra 1927 je bil ustreljen skupaj z bratom inženirjem Humbertom jezuitski pater Miguel Pro, ki je ničlikokrat potegnil policijo za nos, ko je tajno delil zakramente in opravljal sv. mašo. Župniku iz Tamasule, ki so ga presenetili v trenutku, ko je delil sv. obhajilo, so odsekali obe roki, drugega duhovnika, ki je pravkar opravil poročni obred, pa so ustrelili skupaj z novoročencema.

O vorskem preganjanju v Mehiki je svetovni tisk značilno močlal. To je nagnilo papeža Pija XI., da je obtožil časopisje, da se je predalo „zaroti molka“, preganjane vernike pa je označil za pričevalce vere, ki nudijo svetu prizore nenavadnega junaštva.

To se je dogajalo pred šestdesetimi, petdesetimi leti, in še danes je uradna Mehika sovražno razpoložena do vseh pojavov katoliške veroizpovedi. Uvodnik Katoliškega glasa pa seveda velja predvsem za gospodarje v naši „matični domovini“.

* * *

Slovansko poreklo Karla Wojtyła je našlo drugačen odmev pri KATOLIŠKEM GLASU in MLADIKI od tistega pri NOVEM LISTU, kar je privedlo do nekaterih polemičnih zapisov, do katerih si tudi mi ne pomišljamo zavzeti določenega stališča. Zaradi tega prinašamo izvlečke iz odgovora, ki ga je Novi list naslovil na Mladiko:

„V svoji recenziji prejšnje številke Mladike, objavljeni v 1207. številki Novega lista, smo precej obzirno, predvsem pa mirno in stvarno, zavrnilo infantilno navdušenje slovenskega 'katoliškega' tiska za 'slovanstvo' papeža Janeza Pavla II., infantilnost, kateri se ni znal izogniti niti uvodničar Mladike. 'Ali bi se morali tega sramovati prav zato, ker smo kot Slovenci le Slovani, čeprav samo v jezikovnem pogledu? Odkod pa takšno veselje ob tej izvolitvi pri nas, Hrvatih, Čehih, Slovakah, Ukrajincih?' užaljeno vzklika anonimni dopisnik v Mladiki. Nihče ni zahteval od nikogar, da bi se moral tega ali česa drugega sramovati, vsaj ne Novi list, toda medtem ko vidimo, da se bilo v političnem in kulturnem pogledu slovanstvo že pred desetletji zreducirano na tisto, kar dejansko je in mora biti, namreč na dejstvo jezikovne sorodnosti, se Mladika ali bolje rečeno kak njen uvodničar in del slovenskega katoliškega tiska še vedno obnašata, kakor da smo v času kakšnega 'slavjanofilstva' iz preteklega stoletja, ki je hotelo zabrisati individualnost posameznih slovanskih narodov in zmesiti iz njih samo 'slovansko' maso. Ko bi bilo to vsaj izvirno, toda vsi vemo, da ni bilo to 'slovanstvo' nič drugega kot derivat, stranski produkt, 'germanstva', ki se je začelo z romantičnim navdušenjem za sorodnost Germanov, končalo pa se je, kot vemo, s hitlerjanstvom in s hudodelskim, čeprav bedastim rasizmom.

In dovolj bi bilo, da se najdejo katoličani, ki bodo začeli klasificirati papeže po tem, ali so Italijani, Germani, Italijani, črnici ali rdečkožci. Kakšno veselje za 'Germane', kadar bo izvoljen za papeža kak 'German'. A kako bi bilo pri srcu 'Slovanom' in drugim!

Kdor sede na stol sv. Petra preneha biti — in po našem prepričanju

mora prenehati biti — 'Slovan', 'German', 'Italijan', črnc ali belec in je samo še božji namestnik na zemlji, sveti oče vseh vernih brez razlike na barvo kože in raso, dasi kot človek in po svoji kulturni formaciji seveda ne more zanikati svoje pripadnosti določenemu narodu, kot je ni papež Wojtyła. Toda nikoli ga še nismo slišali trditi, da je 'Slovan', vedno je dejal, da je Poljak.

Tudi očitki, da si 'Novi list na papežev račun privoščiči sodbe, ki si jih ne upajo izreči največji liberalni, če že ne antikatoliški listi', so porojeni iz besa in zlobe. Vse, kar lahko dopisnik Mladike navede kot dokaz, je samo to, da je 'Novi list v nekem uvodniku z grenkobo kritiziral Pavla VI., češ da nedostojanstveno pada na kolena pred ugrabitelji Alda Mora.' 'Kaj takega si lahko bral samo v Novem listu', piše dopisnik. Če je to res, smo ponosni na to. Nihče, kdor se zaveda nevarnosti terorizma za Italijo, si ni mogel prikrivati, kaj bi pomenilo, če bi se papež poniževal pred takimi zločinci in jih prosjačil za milost ali se jim celo dal v roke za talca.“

Tudi nam se ne zdi primerno pretirano poudarjanje papeževe narodnosti, čeprav ne skrivamo svojega veselja, da je Poljak. Bolj nas veseli dejstvo, da je novi papež prekaljen v borbi za svobodo kristjanov in človeka na sploh. Izvolitev cerkvenega poglavarja, ki ni italijanskega rodu, gotovo tudi pomaga k zavesti vesoljnosti v Cerkvi, vendar je neprimerno več vredno, da je zvest pastir in dober človek, kar vsi od Janeza Pavla II. pričakujemo.

Ne moremo pa tudi zanikati, da je tudi nam ponudba Pavla VI. v prid Alda Mora zapustila neprijeten občutek grenkobe in bi le-to zabeležili, ko bi Vestnik izšel v tistem času.

* * *

Pod naslovom „Pozabljen praznik“ se je Dr. SK v marčni številki TABORA spomnil 85. rojstnega dne, ki ga je 18. februarja letos doživel primarij dr. Valentin Meršol. Spominske vrstice so bile zapisane kot beseda zahvale jubilantu za dolg, ki ga ima precejšen del zdomcev do jubilanta še iz časov Vetrinja, pa tudi kot rahel očitek tistim, katerim je šel ta praznik mimo. Resda, da je po osemdesetih letih življenja, vsako leto več, ki ga lahko prištejemo, lahko motiv za radost in praznovanje. Zato se tudi VESTNIK pridružuje iskrenim voščilom, ki jih je zaslužni dr. Valentin Meršol dobil za svojo petinosemdesetletnico, in mu kliče: Korajža velja in ... na mnoga leta!

Tega rojstnega dne se je v dolgem in pristrčno zapisanem članku, v značilnem slogu dr. Ludovika Puša, spomnila tudi SVOBODNA SLOVENIJA od 8. marca tega leta. Pisec je pokazal na „podobo velikega človeka, velikega Slovenca in velikega kristjana“ v osebi „svojega prijatelja Tineta.“

Tudi ni izostal — kako le! — spominski članek na jublanta v „AMERIŠKI DOMOVINI“, katere zvest sodelavec je v vprašanih svoje stroke pred leti primarij dr. Meršol bil.

Znamenje, da hvaležnost in z njo človečnost med nami še nista umrli.

* * *

Svetovno prvenstvo v nogometu, ki se je lansko leto odigralo v Argentini, je dalo povod tržaškemu časnikarju NOVEGA LISTA, Sašu Rudolfu, da je prišel pogledat tudi „Drugó stran Mundiala“ in je potem o tem napisal vrsto člankov, ki jih je Novi list objavljajl skozi zadnje štiri mesece lanskega leta.

V teh svojih zapiskih, ki jim je dal prav ta naslov „Drugá stran Mundiala“ (kot bi hotel reči, ne samo sonča, ampak tudi senčna stran Argentine), je podal ponekod precej zadeto podobo argentinske stvarnosti,

ki jo je morda sam izkusil ali pa jo je povzel iz pripovedovanja svojih gostiteljev oziroma spremljevalcev, drugod pa se mu je izkrivila v netočne ali celo neresnične trditve. Kot dolgoletni prebivalci te dežele in, čeprav ne neprizadeti poznavalci prilik in ljudi, smemo to trditi.

Saša Rudolf sevé ni mogel iti mimo slovenske zdomske skupnosti v Argentini in to se nam zdi prav; škoda le, da ni zajel svojih informacij in sodb iz direktnega stika z našo emigracijo. Naredi vtis, kot da bi imel, čeprav svobodni časnikar, neke gotove predsodke.

O drugi, senčni strani Rudolfovih zapisov, naj gredo na temle mestu tele naše opombe. Prinašamo značilne izvlečke iz Rudolfovega potopisa:

„Ko se je pred slabimi tremi meseci nekoliko poleglo navdušenje nad zmago domače reprezentance na nogometnem Mundialu, se je marsikdo od 4 tisoč akreditiranih časnikarjev na svetovnem nogometnem prvenstvu vprašal, kako bo Buenos Aires reagiral na povratek v 'normalnost', kajti mesec dni, ko je bila Argentina v središču svetovnega dogajanja, je bil nekaj povsem nevsakdanjega za to južno ameriško državo, ki je v marsičem pokazatelj realnosti, te še ne povsem raziskane celine. Povrnila se je 'normalnost', to se pravi, da se je pričelo po starem. Vojaška hunta je zaostrila svoje klešče, pojavili pa so se znova tudi gverilci, ki so med Mundialom opustili vsako demonstrativno dejanje. Vsakodnevne agencijske vesti govore o pojavih, ki so bili običajni za argentinsko življenje pod Videlovo vojaško hunto in za katere so bili dopisniki 'prikrajšani' med svetovnim prvenstvom, ko se jim je po skupnem načrtu vojakov in opozicije prikazala Argentina brez vidnejših senc. Življenje brez strahu, delno zajezena inflacija, polni lokali, ponočevanje po španski tradiciji, dobre prometne zveze: tako se je Argentina predstavila časnikarju, ki na Mundial ni prišel zgolj zato, da bi se nasitil nogometne igre in se posvetil zgolj poročanju o dogodkih na štadionih in pripravah nogometašev.

Dovolj je bilo le nekaj ur postanka, da je vsakdo na lastne — čeprav preutrujene oči od 18-urnega potovanja z letalom — spoznal, da je vse to le zunanja fasada, za katero se skriva pravi, resnični utrip sodobne Argentine. Prvi stik, prvi razgovor z domačinom je takoj vzbudil sum, da vse ni tako, kot bi izgledalo na prvi pogled. Stvaki kot: 'Na lastne oči boste lahko videli, da ne gre verjeti časopisnemu pretiravanju', 'Vidite, da pri nas ni terorizma', 'Upam, da boste poročali objektivno' in podobno so takoj dali čutiti, da se vsi — ne samo vojaška hunta — boje napadov.

Čemu vse to prepričevanje in svarjenje, če je v Argentini vse v redu, kot je zatrjeval sogovornik, pa naj je bil to predstavnik bančne zveze, ki nam je priredila prvo uradno večerjo nekaj ur po prihodu, ali pa taksist, ki nas je peljal od hotela do središča komunikacije Argentina 78 Televisora, kjer so bili uradi za akreditacijo radijskih in televizijskih reporterjev.

Vsak skromni namig na nizke delavske plače, na izginotje desetisočev, odkar je prišla na oblast vojaška hunta, je pri sobesedniku izzvenel kot napad na Argentino, na gostoljubnost, na vljudnost. Iz take prisile se je dopisnik kaj hitro prilagodil neiskrenosti in sistematično odgovarjal na vprašanje, s katerim je obvezno vsak Argentinec — ne glede na njegovo poreklo — pričel razgovor, in sicer, kaj menite o Argentini, z besedami: „Muy linda y muy hermosa“. S tem je povsem zadovoljil sobesednika, ki je marsikdaj kar zagorel od sreče, da ima tujec tako lepo mnenje o njegovi domovini. In vendar se s takim odgovorom človek ni povsem zlagal, saj povsem drži, da je Argentina linda y hermosa, če imamo v mislih pokrajino, deloma pa tudi ljudi, ki so prijazni, veseli, pripravljeni, da gredo tujcu na roko. Povsem pa bi se zlagal, če bi se nanašal na stanje v državi, celo v času premirja med Mundialom.

Te ugotovitve pa bodo nujno naletele na zamero ne samo pri čisto-krvnih Argentincih, pač pa tudi pri slovenskih priseljencih, kajti ena bistvenih karakteristik Argentina je prav zamerljivost, občutek, da tujec ni povsem iskren, da — čeprav skrivaj — cika na nekaj, kar mu ni povsem jasno. V tem smislu je tudi razumeti povprečno visoko informiranost, saj Argentincu nikakor ni vseeno, kaj o njem v tujini mislijo. Vsaka kritika pa predstavlja novo zamero.“

Da so gverilci take baže, kot so sedanje italijanske rdeče brigade in mogoče nekoliko človečnejši od slovenskih partizanskih brigad, opustili vsako demonstrativno dejanje med Mundialom, zveni kot da so to storili v solidarnosti z ljudskim veseljem in navdušenjem; res pa je, da sta argentinska oblast in tudi argentinsko ljudstvo poskrbela, da tega niso mogli storiti. Ko je bila olimpijada v Münchnu, ali ni svetovni tisk očital nemškimi oblastem, da niso dovolj poskrbeli za varnost judovske delegacije? Se lahko zdaj očita, da je Argentina za tako varnost preveč preskrbela?

Da bodo Rudolfove trditve (ne vse, samo nekatere) naletele na zamero pri slovenskih priseljencih, čisto točno ne drži; našle so le neugoden odmev s tako pravico kot je on sam našel neugodne vtise v Argentini. Če so imeli Argentinci občutek, da tujci niso bili povsem iskreni, je bil ta občutek popolnoma utemeljen; saj pisec sam to nekaj vrstic zgoraj potrjuje.

Saša Rudolf se čudi „vsemu temu prepričevanju in svarjenju, če je (pa) v Argentini vse v redu.“ Povprečno visoko informirani argentinski javnosti nikakor ni vseeno, kaj o njej v tujini krivično mislijo in pišejo. V tem je vsa razlaga za Rudolfovo čudenje!

V zadnji, novembrski številki se Saša Rudolf dotakne naših zdonskih vprašanj, ko očita, verjetno upravičeno, slovenskim zdonskim piscem, da „se večina beletristike, ki je natisnjena v Buenos Airesu, ne sooča s pokrajino in ljudmi.“ Iz pogovora s pisci, izobraženci, je dobil vtis, da je taka izbira namenska. Spomin pri nas na vojne dogodke da je še tako živ kot da ne bi preteklo že 30-let in notranje-politične dogodkom (ki naj bi bila edina novost) tolmačimo le skozi očala polpretekle dobe.

Ta polpretekla doba je bila za nas dobra učiteljica in je marsikak slovenski zdomec gledajoč skozi ta očala pred časom nevernim Argentincom točno povedal, kar se je potem dogajalo. Ta očala bi dobro služila tudi za presojo stanja v današnji Italiji, stanje, s katerim se je sam Novi list v svojih uvodnikih že večkrat hrabro spoprijel.

Našo usodo Rudolf takole opiše:

„Desettisoči, ki so se po vojni zatekli v Argentino, so bili ob prihodu v novo domovino skoraj emarginirani. Novo življenje so pričeli v poklicih na najnižjih stopnjah socialne lestvice. Treba je bilo nič koliko trdne volje in poguma, da so se polagoma pomikali više. Intelektualci so pričeli kot težaki, pometachi, zidarski vajenci, vedno v škripcih s tujim jezikom in drugačnimi navadami. Bila so to leta, ki so marsikoga psihično izmозgala. Morda je bila tedaj edina vez, ki jih je obdržala pokonci, vztrajnost: 'ostati to, kar sem', popkovina do matice se ni nikdar posušila. Slika matice pa je ostala ista črno-belo brez odtentov 30-letnega razvoja...“

...Marsikomu pri nas, še toliko bolj pa po svetu, se bo zdelo, da je kljuvanje v živo rano polpreteklih dogodkov s strani pisca, ki se je le bežno zazrl v stvarnost argentinskih Slovencev, neumestno, nerealno, morda pa celo vtikanje v zadeve in razloge skupine ljudi, ki na lastni koži občutijo posledice revolucije in njenih neizbežnih napak. Morda bi lahko takšno pisanje celo vzbudilo sum, da gre za ne povsem odkrito vsiljevanje cenenih nasvetov s strani človeka, ki pride v daljno deželo, na hitro spozna razmere in vsiljuje rešitev vseh vprašanj z enim samim

posegom. Vendar temu ni tako, čeprav bi se morda zdel videz drugačen.

Ključanje v živo rano se mi zdi nujno in celo potrebno, da že dobrih 30 let odprto meso ne popade neozdravljivi prisad zapiranja vase, zapiranja v povsem enousmerjeno skupino, kjer ni pluralizma idej, kjer je vse jasno, kjer je krivda za vse zgolj na eni strani. Črno-beli prikazi so mi vedno odvratni, ker predstavljajo stagnacijo, pravi samomor pri kulturnem, sociološkem in idejnem razvoju.

Če je v slovenskih krožkih in klubih po Buenos Airesu in njegovi okolici govora o najrazličnejših argumentih, večkrat visoko specializiranih, da se čudimo, kako številčno skromna in od matice povsem odrezana skupina slovenskih izseljencev zmore vse to, je istočasno nujno in potrebno, da bi v ospredje predavanj in debatnih večerov postavili razmišljanja o demokraciji...“

Da je ostala slika matice ista črno-bela brez odtenkov 30-letnega razvoja (kam?), pa naj piscu razloži nekaj jasno govorečih izjav in primerov. Več jih bo našel tudi prav v tejle rubriki. (Če Saša Rudolf ni zaprt sam v svoj krog, ampak široko razgledan ali pa zavzet za slovenske probleme, bo prebiral tudi naš list!):

Ko je bil uradni časnikar matične domovine in neuradni predstavnik partije (ha, sam je trdil, da ni član le-te!), Avgust Pudgar, lani na obisku v Argentini, je po vrnitvi domov tudi on v „Delu“ narisal „Argentinske podobe“ in pohvalno omenil slovensko protitovsko emigracijo, ker noče imeti „nobenih stikov z belo emigracijo.“ (gl. zadevni Zoranov dopis v današnji številki!). Sam se seveda takih, čeprav skrivnih stikov, ni izogibal in jih je celo sam iskal in imel, bogve, s kakšnim namenom.

Da slika matice še ne izkazuje odtenkov 30-letnega razvoja, naj pokaže tudi Leksikon Cankarjeve založbe, 1973, Ljubljana. Tam beremo pod geslom „domobranci“ tole: „Oborožena formacija, ustanovljena septembra 1943 iz ostankov belogardističnih skupin in novih izdajalcev za boj proti NOV v Sloveniji, prisegla aprila 1944 zvestobo in pokorščino Hitlerju (sic!). Njen poveljnik od maja 1944 slovenski Kvisling Lev Rupnik.“

Ali pa istotam: „Sv. Urh pri Ljubljani, prizorišče domobrantskih zločinov“.

Kočevski rog: pokopališče slovenskih domobrancev, ki jih je poklala zmagovita partizanska vojska v letu 1945 po končani vojni, za časa cesarja Tita, ko je izšlo povelje ... Ne, ne — tega še ni v slovenskem leksikonu. Razvoj do tega še ni prišel.

Pač pa je prišel do takale označbe Stalina: „Resnične in možne politične nasprotnike dal v insceniranih sodnih procesih (največ 1936-38) obsoditi na smrt, ječe, koncent. taborišča, izgnanstvo v Sibirijo ipd.“

Tukaj je bil razvoj hitrejši; še hitrejši pa, ko govori o maršalu: „Broz, Josip-Tito“: „Zaradi svoje zgodovinske vloge je živa legenda med jugoslovanskimi narodi, prvi in dosmrtni predsednik republike.“ Legenda pa, kot vemo, je literarna zvrst, v kateri nastopajo svete osebe.

Naj nam Saša Rudolf oprostí ironične pripombe, ker so mu pač črno-beli prikazi vedno odvratni, a je zato, ker nas rani, ko govori o 30-letnem „razvoju“ v matični domovini.

* * *

Ker smo že omenili LEKSIKON CANKARJEVE ZALOŽBE, naj zapišemo še, kar beremo na strani 916 pod geslom „Splošni ljudski odpor, SLO“. Pravi, da so to „uzakonjena obrambna načela SFRJ. Obramba je pravica in dolžnost vsakega občana, delovne i. dr. organizacije ter družbenopolitične skupnosti. Obrambne priprave izvaja vsaka družbeno-poli-

tična skupnost ali organizacija, za zaščito in reševanje prebivalstva in dobrin pa organizirajo in opremljajo civilno zaščito.“

Isto kot bi rekli: Vaške straže, Domobranci...!

* * *

Zvest sodelavec Vestnika in vsestranski kulturni ustvarjalec, pater Vladimir Kos, ki iz tokijskega pristana motri slovenske probleme zdomstva in v domovini ter o njih zavzeto razglablja, je v „Poznojesenskih tokijskih trigramih“ (GLAS KULTURNE AKCIJE — 9-10, 1978) z dosledno logiko pokazal na krhkost in zmotnost marksistično-leninističnega svetovnega nazora. S tem da je soočil zgodovinsko nujnost in človekovo odgovornost, se je vprašal, ali je logično, da KP obsoja svoje nasprotnike. Odgovor in zaključek sta tako temeljita, da svojim bralcem ta Kosov esej-razpravo res lepo priporočamo.

Vladimir Kos ni samo globok pesnik, ampak tudi nenavadno oster mislec.

* * *

Uredniku Tabora, ki je pod naslovom „KDO DELA RAZDOR?“ v marčni številki svojega glasila dobesedno objavil naš komentar na Kociprovo kritiko o Kolaričevem življenjepisju dr. Rožmana, smo dolžni odgovor in nekaj pojasnil. Nimamo namreč vzvišenosti nekaterih, ki gotove polemike na svojo roko, svojevoljno in muhavosto pretrgajo; vedno imamo zadosti dobre volje in pripravljenost do potrebnega razčiščenja. Da bo jasno: ko govorimo o „vzvišenosti“ nekaterih, nimamo v mislih nobenega od naših sobesednikov. Pa tudi pisca članka „Ponarejeni bankovec“, ki se je skrtil za šifro J. P. - T. B. v isti številki Tabora, bi želeli zadovoljiti z našim odgovorom:

V našem komentarju o Kociprovi kritiki nismo razglabljali o upravičenosti gotovih tez in resničnosti trditev, postavljene na dr. Kociprovi ali dr. Kolaričevi strani, ampak smo izrazili le misel, da je bil ton Kociprove kritike preoster, ali če hočete, neprimeren. Osebnost smo prepričani, da tako dr. Kociper kot dr. Kolarič v svojih spisih zasledujeta resnico in da oba pripadata našemu, to je, protikomunističnemu taboru. Če je taka vera posledica naše naivnosti, nas ni treba biti tega sram. Ne dvomimo pa, da je že sam oster ali žaljiv ton lahko večkrat vzrok nepotrebnega razdora. Toliko k omenjenemu naslovu „Kdo dela razdor?“

Piscu „ponarejenega bankovca“ pa tole: res je, da skušamo svoje komentarje v tejle naši rubriki izraziti na duhovit način; da pa je to težka stvar, je pa pisec članka gotovo sam izkusil, zato nam bo lahko oprostil, če se tudi nam včasih ali pa nikdarle ne posreči.

V drugem delu svojega članka govori J. P. - T. B. o dvojni meri, ki naj bi jo uporabljali z ozirom na pisanje Vidica o dr. Čiganu in na razpravo dr. Kolariča omenjajoč generala Rupnika. Pa to ne drži. Bomo skušali razložiti kar najbolj preprosto: pri Vidicu vidimo mi očiten namen ponaredbe in laži in še v zelo resnih stvareh, ko se očitujejo uboji in umori, ki na primer, ne vzdrže primerjavo s ponaredbo velikonočnih voščil. V dr. Kolariču gledamo mi resnicoljubnega moža, ki se lahko zmoti, ki pa (kot je nam znano) generalu Rupniku ni naprtil, še daleč ne, nič podobnega ubojem ali umorom ali primerjave vrednega. Jaz lahko nekoga z avtom po nesreči povozim, drugi pa lahko nekoga zahrbtno ubije; učinek je enak, moralnost obeh dejanj pa popolnoma različna. Naj bo na tem mestu tudi pojasnjeno, da Vestnik ni imel in nima namena „jemati v zaščito“ (kot pravi J. P. - T. B.) dr. Jakoba Kolariča z ozirom na njegovo delo o škofu Rožmanu. Nasprotno: naj razpravljanje o tem mirno in svobodno teče, da se netočnosti razčistijo. Če mogoče, na čim lepši način.

To „jemanje dr. Kolariča v zaščito“ ima naš sobesednik za dokaz,

da se med nami nahajajo krivci za razdor med protikomunističnimi borci. Sumi tudi, da je Vestnik lansko leto v svoji zadnji številki nalašč izpustil iz govorâ ppolkovnika Emila Cofa tisti del, ki se nanaša na 10 zapovedi slovenskega domobranca, katerih avtor je bil general Rupnik. Da bo pi-sec miren, mu razložimo, da je bil naš trden namen objaviti cel omenjeni govor, z desetimi zapovedmi vred, pa je v zadnjem trenutku zaradi tehnič-nih razlogov, pri lomljenju, ko je bila že vsa številka postavljena, moral prav ta del odpasti. To lahko potrdi lastnik prav iste tiskarne, kjer se tudi Tabor tiska.

Nekaj podobnega se nam je zgodilo tudi s prvo letošnjo številko, ko je po nesreči izpadel spominski članek ob obletnici smrti našega tako priljubljenega nekdanjega predsednika Karla Mauserja. Tako za prvi primer kot za ta zadnji primer ne bi dajali pojasnil, da ne bi prišlo do tega očitka. Sicer pa, ali se Taboru nikdar nič podobnega ne pripeti. Primerjajte samo izjavo na strani 66 (marec 1979)! Homo sum, humani mihi nihil alienum.

Piscu J. P. - T. B. za konec še tole: ker mu naš način pisanja v prvi osebi množine dela precejšnje težave in se o tem večkrat duhovito ali pa samo poduhovičeno (vse je tako subjektivno!) poigrajčka, mu radi poma-gamo s sledečim pojasnilom. Na buenosaireški univerzi odgovarjajo na vprašanje, kako in v kakšnem stilu pisati razprave in razprave, takole: „Para evitar la afectación, el trabajo debiera redactarse en tercera perso-na del singular o la primera del plural, y la convicción del mismo debiera hacerse sentir por la naturaleza de la evidencia y presentación lógica más que por medio de enérgicas aseveraciones personales...“ To navodilo je vzeto iz knjige Charles Cooper-ja in Edmund Robinsa, ki nosi naslov The Term Paper, a manual and model. 3. izdaja, Standford University Press, 1947. Tega navodila smo se mi držali.

Upamo, da te besede, ki smo jih izmenjali zadnje čase, ne bodo po-globile razdora, in jih bomo vsi moško in nezamerljivo prenesli.

Urednik

* * *

Ne iščejo stikov

K trditvi Avgusta Pudgarja, da slovenski izseljenci, ki jih je vedno odlikovala „napredna“ zavest (za tem izrazom se skrivajo marksisti, so-cialisti, ateisti in komunisti) nimajo in nočejo imeti nobenih stikov s po-vojno slovensko politično emigracijo, ki ima v Buenos Airesu več društev in razvit tisk, vendar se noče otresti svoje trdovratne klerikalne in kon-servativne miselnosti, moramo pripomniti, da je ta trditev neresnična. Resnica je namreč ta, da se „napredni“ izseljenci in zlasti njihovi voditelji zelo trudijo, da bi prišli v stik s to novo politično emigracijo: vabijo vidne in vodilne člane nove emigracije na svoje prireditve (na vpogled so pis-mena vabila), na večerje na zasebne domove z namenom vzpostaviti stike, skrivaj prinašajo vabila in letake v posamezne domove, mladini nove emigracije ponujajo brezplačen vstop na prireditve v prostore svojega društva Triglav. — Ali je to iskanje stikov ali ne?

ZORAN

Tiskovni sklad Karla Mauserja

	V pesih		
Rupnik Jože	3.000	Mauser Marija	4
Janežič Franc	5.000	Škrabec John	1
R. S., Argentina	2.500	Lavriša Tone	4
P. A. Kukovica D. J.	5.000	Frangješ Ana	4
N N., Brazil	7.290	Likožar Jože	11
Dr. J. K., Koroška	3.190	Petrič John	14
Dr. Rudolf Hanželič	10.000	Bajc Lojze	4
Čretnik Nace, Francija ...	10.000	V spomin a pok. B. Preglja:	
Smersu Rudolf (v spomin na			
Boga Preglja)	5.000		V pesih
Buda Stane	10.000	Miha Benedičič (ponovno) ..	15.000
		Slavko Urbančič	10.000
		Tone Andrejak	10.000
	V dol.	Rudi Bras	10.000
Drobnič Lojze	4	Lojze Dolinar	10.000
Adamič Anton	2	Nace Fink	10.000
Glavan Mirko	8	Gusti Jeločnik	10.000
Kamin Frank	1	Silvo Lipušček	10.000
Perpar Jože	1	Nija Logar	10.000
Hočevar Francka	1	Joža Markež	10.000
Cendol Mimi	2	Srečko Rus	10.000
		Franc Šturm	10.000

Za zavetišče škofa Rožmana so darovali

(Od 1. 11. 1978 do 31. 3. 1979)

	v pesih	šuc Ruža	800
Naab Juan	500.000	Gričar Franc	8.800
Jagodic Florjan	3.000	V spomin na pok. iz druž. Cof:	
N. N., Argentina	5.000	Cof Emil	10.000
Mikuž Olga	5.000	V spomin na pok. Bogota Preglja:	
Bavdaž Alojzij	5.000	Cof Emil	10.000
Slavič Franc	10.000	Fajfar Franc	20.000
Japelj Anton	3.000	V spomin na pok. moža:	
Tomaževič Lovro	8.800	Ľjudmila Povše	10.000
Tomaževič Franc	8.800	V spomin na pok. Ign. Frančiča:	
Skarlovnik Maks	3.800	šivic Srečko	10.000
Dolenc Vencelj	8.800	V spomin na pok.: starega očeta	
Brelj Janez	4.000	Ignacija Frančiča, staro mamó Ano	
Tome Valentin	10.000	Matičič in botra Avgusta Potokarja:	
R. P. Avguštin Albin	1.900	Matičič Tomaž	20.000
Leskovec Alojzij	10.000	V spomin na pok. brata Valentina	
umrlega v domovini:			
vmrlo v domovini:			
Žerovnik Jože	10.000	Prelog Miloš, družina	5.000
V spomin na pok. Rožo Golob:			
Inž. Matičič, družina	10.000	V spomin a pok. starše:	
Vadnjal Ivo	1.800	Buda Stane in Anica r. Cotič	5.000
		Ob 8. oblet. smrti moža J. Musarja:	
		Dora Piegari de Musar ...	150.000

Rev. Novak France, cerkvena nabirka pri sv. maši v Zavetišču 3. dec. 1978	32.900	Jakopičič Jože	10.000
Zveza slov. mater in žena in Liga žena-mati, izkupiček na Miklavževem štantu v Zavetišču 3. dec. 1978	80.600		
Prebitok celotne prireditve v Zavetišču 3. 12. 1978	283.400		
	V dol.		
Dr. Rak Maks D. M.	20	Pavletič Rozina	20
Dr. Komotar Anton, božično darilo Zavetišču	50	Zupanc-Culkar Lučka	20
	v pesih	N. N., ZDA	90
Šproc Berta	10.000	V spomin na pok. rojaka Adolfa Jesiha:	
Ahlin Ivan	1.100	Šproc Berta	5.000
Ahlin Francka	1.100	V spomin na pok. Franca Groma:	
Mustar Stane	10.000	Inž. Matičič, družina	10.000
H. N. H.	5.000	Ob prvi obletnici smrti brata Lojzeta Zajec Franc, družina	10.000
Dimnik Dušan	8.000	V spomin na pok. mojega poveljnika oklopnega vlaka Bogota Preglja:	
Rajer Simon	8.800	Zajec Milan (dol.)	5
Rev. Avguštin Albin	6.800	V spomin na pok. Jožeta Puelja:	5
		Zajec Milan (dol.)	5
		V spomin na pok. Toneta Tomšiča:	
		Zajec Milan (dol.)	5
		V spomin na pok. Ivana Ovna:	
		Zajec Milan (dol.)	5
		Inž. Martin Črnugelj, Brazil, daroval cruzeirov	900

NAROČNINA za leto 1979:

Argentina	5.000 pesov
Južna Amerika	6 dolarjev
Evropa	7 dolarjev (ali ustrezna valuta)
Kanada in Sev. Amerika	7 dolarjev (ali ustrezna valuta)

Za LETALSKE pošiljke je treba doplačati 5 dolarjev.

Correo Argentino Suc. 7	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 6830	Propiedad Intelectual N° 1.333.625 — 22-6-1976 R. Falcón 4158, 1407 Bs. As.
-------------------------------	---	---

